Ազգ
Azg armenian daily
1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1994 ՇԱԲԱԹ # 188 (691)

120.13

Ժամացույցի սլաքները՝ 1 ժամ առաջ

Հաշվի առնելով էներգամատակարարման օրերաշիվ իրավիճակը, եւ ելնելով սահմանափակ էներգառեսուրսների պայմաններում օրվա լուսավոր ժամերն առավել արդյունավետ օգտագործելու նպատակահարմարությունից, սեպտեմբերի 30-ին ՀՀ կառավարության նախագահության նիստը, որը վարում էր փոխվարչապետ Վիգեն Չիտեչյանը, որոշեց ի փոփոխումն ՀՀ կառավարության 1993 թվականի մարտի 26-ի «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ժամանակի հաշվարկման կարգի մասին» թիվ 127 որոշման 2-րդ կետի, 1994 թվականի հոկտեմբերի լույս 2-ի գիշերը ժամը 2-ին ժամացույցի սլաքները 1 ժամ առաջ տանել:

ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայություն

1 կգ հացը՝ 6 դրամ, տրանսպորտը՝ 5 դրամ

ՀՀ կառավարության որոշմամբ բնակչությանն իրացվող հացի, ալյուրի մանրածախ գները եւ հիմնական ծառայությունների սակագները հոկտեմբերի 1-ից փոխվում են հետեւյալ կերպ. 1 կգ հացը՝ 6 դրամ, 1 կգ ալյուրը՝ 4 դրամ 60 լումա, բնակչությանը տրվող էլեկտրաէներգիայի 1 կվտ ժամը՝ 1 դրամ 30 լումա, ներքաղաքային տրանսպորտի փոխադրման սակագինը՝ 5 դրամ: Այդ մասին հայտնեցին ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայությունից:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հաւասարակշռող ազդակը

Այսօր, հոկտեմբերի 1, Ռամկավար ազատական կուսակցութեան տարեդարձն է: 73-րդ տարեդարձը: 1921 թ. հոկտեմբերի 1-ին, Պոլսում, Ռամկավար եւ Ազատական կուսակցութիւնների լիազօր ներկայացուցիչները, յաջողութեամբ աւարտելով ներքին բանակցութիւնները, ստորագրեցին իրենց «անպայման ու վերջնական միութեան» ակտը, «հայ իրականութեան յանձնելով Ռամկավար ազատական կուսակցութիւնը»: Դրանով, փաստօրէն, իրար հետ միաւորուեցին հայ իրականութեան մէջ նախորդող 40 տարիներին գործած մի ամբողջ խումբ կազմակերպութիւններ՝ 1885 թ. Վանում ստեղծուած Արմենական կուսակցութիւնից մինչեւ 1908 թ. Պոլսում կազմաւորուած Հայ սահմանադրական ռամկավար կուսակցութիւնն ու 1917 թ. Թիֆլիսում ծնունդ առած Հայ ժողովրդական կուսակցութիւնը եւ 1919 թ. Փարիզում հիմնադրուած Հայ ազգային ազատական միութիւնն ու յարակից կազմակերպութիւնները: Բոլորովին նոր իրականութիւն էր ստեղծուել հայ կեանքում: Յետեղեռնեան շրջանն էր սկսուել՝ մի կողմից հայկական նոր գաղութների կազմաւորումով եւ միւս կողմից Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդայնացումով: Փոխուել էին հայութեան կեանքի պայմանները, ազգային քաղաքական նպատակները, պահանջները: Անհրաժեշտ էր նոր մօտեցում, նոր գործելաձեւ, նոյնիսկ՝ նոր աշխարհընկալում, Հայկական հարցի հետապնդման նոր միջոցներ:

Այնուհետեւ, շուրջ 70 տարի, ՌԱԿ-ը հայութեանը ծառայեց նոր պահանջներին համապատասխան, ծայրայեղական ու յեղափոխական դրսեւորումներից զերծ, բեւեռացումների դէմ, հաւասարակշռողի դերով: Նիւթական ու բարոյական բոլոր միջոցներով նպաստեց Հայաստանի հզօրացմանը, անկախ այստեղ տիրող գաղափարախօսութիւնից ու վարչաձեւից, իբրեւ հայութեան լինելութեան հիմնական կռուան երաշխիք, իբրեւ գերագոյն արժէք: Կազմակերպեց սփիւռքահայութեան ազգային ինքնապահպանումը՝ դպրոց, եկեղեցի, մամուլ, ակումբ, մշակութային օջախներ: Զարգացրեց ու տարածեց ժողովրդավարական սկզբունքները հայ հասարակութեան կեանքում: Հետապնդեց հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումը եւ Հայ դատը՝ քաղաքական քարոզչական ճանապարհով:

Մինչեւ որ հասան նոր ժամանակներ: Փոխուեց Հայաստանում պետական տնտեսական կարգուսարքը, գաղափարախօսական միջավայրը: Նոր պահանջներ ու նոր հնարաւորութիւններ ստեղծուեցին հայութեան կեանքում: Եւ ՌԱԿ-ը վերահաստատուեց մայր հայրենիքում, որպէս ժողովրդավարութեան եւ ազատականութեան դրօշակակիր: Անվերապահօրէն, Հայ դասական կուսակցութիւնների մէջ առաջինը մասնակցեց Հայաստանի անկախացման գործընթացին եւ այնուհետեւ՝ անկախ Հայաստանի առաջին նախագահի ընտրութեանը: Արմատ նետեց մայր հողում, տարածուեց ու հզօրացաւ, առանձին խմբակցութիւն ունեցաւ խորհրդարանում: Եւ այսօր, որպէս բազմակուսակցական ու ժողովրդավար Հայաստանի առաջատար կուսակցութիւններից մէկը, ՌԱԿ-ը շարունակում է 73 եւ 109 տարիների փորձութեան վրայ յենուած, բայց նորովի ընկալումներով նպաստել ազգային պետականութեան կայացմանը, տնտեսութեան ազատականացմանը, վաղուայ բարօր, բարգաւաճ եւ ապահով Հայաստանի կառուցմանը, դարձեալ ու միշտ պահպանելով իր աւանդական դերը՝ որպէս հաւասարակշռող ազդակ, հայութիւնն ու Հայաստանը ցնցումներից ու վերիվայրումներից հեռու պահող գործօն:

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ

Բուտրոս Ղալի-Տեր-Պետրոսյան հանդիպում

ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարը ընդունում է հայերի մոտեցումները

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի 49-րդ նստաշրջանի աշխատանքին մասնակցելու նպատակով Նյու Յորքում գտնվող ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը սեպտեմբերի 28-ին հանդիպում է ունեցել ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Բուտրոս-Ղալիի հետ:

Ըստ ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայության հաղորդած մանրամասների, հանդիպմանը հիմնականում քննարկվել են Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման հնարավորությունները: Հիմնախնդրի շուրջ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի մեկնաբանություններից հետո, գլխավոր քարտուղարը պատրաստակամություն է հայտնել աջակցել հակամարտության կարգավորման գործում միավորված ազգերի կազմակերպության առավել ընդգրկուն մասնակցությանը, լիովին ընդունելով այդ խնդրում Հայաստանի մոտեցումները:

Հանդիպման ժամանակ արծարծվել է նաեւ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի՝ Հայաստանի Հանրապետություն այցելելու հարցը, որը նախատեսվում է ս. թ. նոյեմբերի առաջին օրերին: Գլխավոր քարտուղարի հետ հանդիպմանը մասնակցում էին նաեւ վերջինիս տեղակալներ Գուլդինգը եւ Գարեխանը, հայկական կողմից՝ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը եւ ՄԱԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանյանը:

Նույն երեկոյան, ի պատիվ ՀՀ նախագահի, ՄԱԿ-ում ՀՀ ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանյանը կազմակերպել է ընդունելություն, որին ներկա են եղել տարբեր երկրների արտգործնախարարներ, դեսպաններ, ԱՄՆ-ի ականավոր եւ գործարար շրջանների, ինչպես նաեւ ամերիկահայ համայնքի ներկայացուցիչներ:

Սեպտեմբերի 29-ին Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հանդիպել է Իրանի արտաքին գործերի նախարար Ալի Աքբար Վելայաթիի հետ:

ՀՀ նախագահը բարձր է գնահատել Իրանի Իսլամական Հանրապետության հավասարակշռված մոտեցումները ղարաբաղյան հակամարտության, տարածաշրջանի քաղաքական զարգացումների հարցում: Արծարծվել է նաեւ տնտեսական ու քաղաքական երկկողմ հարաբերությունների հետագա զարգացման թեման: Հանդիպմանը ներկա են եղել ՀՀ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը, երկու երկրների բարձրաստիճան դիվանագետներ:

ԸՐՋԱՆ

Ջոհար Դուդաեւին ստիպում են անձնատուր լինել

ՄՈՍԿՎԱ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր վաղ առավոտյան Ժամանակավոր խորհրդի միացյալ ուժերը Բիսլան Գանտամիրովի հրամանատարությամբ եւ ընդդիմության ուղղաթիռային ստորաբաժանման աջակցությամբ գրավեցին Գրոզնիի քաղաքի օդանավակայանը: Ոչնչացվեցին օդանավակայանը պաշտպանող փաստորեն բոլոր ռազմամեքենաները, տանկերը, զրահամեքենաները եւ զենիթային կայանքները: Այդ մասին հայտնեց Ժամանակավոր խորհրդի մամուլի կենտրոնի ղեկավար Ռուսլան Մարտագովը:

Նրա տեղեկությունների համաձայն, ներկայումս ընդդիմության ստորաբաժանումները շրջափակել են Գրոզնին, իսկ Բիսլան Գանտամիրովը Ջոհար Դուդաեւից պահանջել է հանձնել զենքը եւ անհապաղ անձնատուր լինել: Եթե առաջիկա մի քանի ժամվա ընթացքում Ջոհար Դուդաեւն անձնատուր չլինի, ընդդիմության ստորաբաժանումները կգրոհեն Չեչնիայի մայրաքաղաքը:

■ ***Լորդ Շենոն. Պետք է վերանայվեն ոչ թե Ադրբեջանի, այլ Ղարաբաղի սահմանները:*** *Երեկ Երեւան ժամանեց Բրիտանիայի խորհրդարանի պատվիրակությունը լորդ Շենոնի գլխավորությամբ: Հայաստանի ղեկավարների եւ պատգամավորների հետ հանդիպման ժամանակ լորդ Շենոնը հայտարարեց, թե Մեծ Բրիտանիան Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի վրա ճնշում կգործադրի Ղարաբաղի հարցի նկատմամբ նրանց վերաբերմունքը փոխելու համար: «Լեռնային Ղարաբաղն իր անկախությունը հայտարարեց նախքան ԽՍՀՄ տրոհումը, հետեւաբար երբ խոսքը սահմանների վերանայման մասին է, ապա պետք է նկատի ունենալ հենց Ղարաբաղի եւ ոչ թե Ադրբեջանի սահմանները», ասաց բրիտանացի լորդը: Հոկտեմբերի 1-ին բրիտանացի խորհրդարանականները կմեկնեն Ղարաբաղ, իսկ Հայաստան վերադառնալուց հետո կայցելեն հանրապետության հյուսիսային աղետյալ շրջաններ:* ՍԱՐԳ

ԵՐԵՎԱՆ

Վիլ Միրզայանովը պաշտպանում է Վահան Ավագյանին

ՏԱՐՈՆ ԱԹԱՍՅԱՆ

«Թե Վահան Ավագյանի, թե իմ դեմ ուղղված գործում չկա իրավաբանական հիմնավորվածություն», այս հայտարարությամբ երեկ հանդես եկավ հայտնի ֆիզիկոս, պրոֆեսոր Վիլ Միրզայանովը, որը «Արժանապատվություն» իրավապաշտպանական կազմակերպության հրավերով գտնվում է Երեւանում: Նրան ուղեկցում է նաեւ «Մեմորիալ» իրավապաշտպանական կազմակերպության դիտորդ, լրագրող Նիկոլայ Կալինինը: Հիշեցնենք, որ Վիլ Միրզայանովը 1992 թ. հոկտեմբերի 22-ին ձերբակալվեց պետական գաղտնիքի հրապարակման մեջ, նկատի ունենալով «Մոսկովսկիե նովոստի» շաբաթաթերթում եւ ամերիկյան «Բալթիմոր Սանում» լույս տեսած հոդվածն ու նրա հարցազրույցը: Եւ միայն 1994 թ. մարտի 11-ին Ռուսաստանի գլխավոր դատախազ Իլյուշենկոյի որոշմամբ նա ազատարձակվեց: Ինչպես հայտնեց Վահան Ավագյանի հասարակական պաշտպան Վիգեն Սարգսյանը, ստեղծվել է Ավագյանի պաշտպանության հասարակական կոմիտե, որի համանախագահներ են ընտրվել Վիլ Միրզայանովն ու Ազատ Արշակյանը:

Տես # էջ 2

ՆԻԿՈՍԻԱ

Պորտերին մերժում են անցնել Կիպրոսի թուրքական մաս

Կիպրոսում լույս տեսնող «Սայփրըս Ուիքլի» շաբաթաթերթի խմբագիր Ջորջ Տեր Բարթողի կողմից մեր խմբագրությանն ուղարկված հաղորդագրությունից տեղեկանում ենք, որ Կիպրոսի թուրքական մասը, մերժելով ամերիկյան պետդեպարտամենտի խնդրանքը, հայտնել է տեղի ամերիկյան դեսպանատանը, որ դեսպան Ռիչարդ Բաուշերը չի կարող ամերիկյան կոնգրեսականի կնոջը ուղեկցել կղզու գրավյալ հյուսիսային մասը մինչեւ նա չստորագրի մի հատուկ փաստաթուղթ, որով ընդունի, թե ինքը ճանաչում է այդ մասի մարիոնետային վարչակարգը որպես օրինական կառավարություն:

Խնդրո առարկա կոնգրեսականի կինը մարդու իրավունքների պաշտպանության համար ակտիվորեն պայքարող, ղարաբաղցիների, կիպրոսցիների եւ Իրաքի անօթեւանների պաշտպան Քերին Պորտերն է.

Տես # էջ 2

ՎՐԱՍՏԱՆ

Կրքեր Շեւարդնաձեի հրաժարականի շուրջը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐԴ: «Էդուարդ Շեւարդնաձեի հրաժարականը կախված է ոչ թե իր ցանկությունից, այլ խորհրդարանի որոշումից», այսօր հայտարարեց վրացական խորհրդարանի խոսնակ Վախթանգ Գոգուաձեն: Նրա խոսքերով, առավոտյան խորհրդարանում սկսված քննարկումների ավարտից հետո քվեարկության կդրվի պետության ղեկավարի հրաժարականի հարցը: Երբ մեծամասնություն ներկայացնող 224 պատգամավորներ քվեարկեն Շեւարդնաձեի հրաժարականի օգտին, ապա պետության ղեկավարը ստիպված կլինի թողնել իր պաշտոնը, շեշտեց Գոգուաձեն: Այսօր խորհրդարանի ընդլայնված նիստում, առավելապես հայաբնակ Նինոծմինդայի շրջանի պատգամավոր Ժորա Անխյանը հանդես է եկել Էդուարդ Շեւարդնաձեի պաշտպանությամբ:

ԲԱՔՈՒ

Սպանվեցին Աֆիադդին Ջալիլովը եւ Շամսի Ռահիմովը

Ալիեւը ընդհատեց իր ամերիկյան այցը եւ վերադարձավ Բաքու

Սեպտեմբերի 29-ին Բաքուն փոթորկվեց երկու սպանությունից: Երեկոյան անհայտ անձանց կողմից իր տան շեմին սպանվեց Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի փոխնախագահ Աֆիադդին Ջալիլովը: Նույն օրը սպանվել է նաեւ նախագահին կից հատուկ վարչության պետ Շամսի Ռահիմովը: Ադրբեջանական զանգվածային լրատվության միջոցների համաձայն, անհայտ հանցագործը, որն իր զոհին սպասում էր շենքի մուտքում, ավտոմատով կրակել է Ջալիլովի եւ նրա վարորդի վրա, որից հետո դիմել է փախուստի: Գեր փոխնախագահին ու վարորդը ծանր վիճակում տեղափոխվել են հիվանդանոց, որտեղ եւ մահացել են ստացած վերքերից:

Աֆիադդին Ջալիլովը, որը ծնվել է 1943 թ. Նախիջեւանում, Ադրբեջանի Գերագույն խորհրդի փոխխոսնակի պաշտոնը զբաղեցրել է այդ հանրապետության երեք նախագահների օրոք: Ավելի վաղ, Ջալիլովը պատասխանատու պաշտոններ

է վարել Ադրբեջանի կոմկուսի կենտրոնական կոմիտեում, եղել է Նախիջեւանի կոմկուսի առաջին քարտուղարը, այնուհետեւ Մութալիբովի խորհրդականը: Ադրբեջանական աղբյուրները գնահատում են նրան որպես ազդեցիկ [illegible]:

Տեղեկացնենք, որ Ա[illegible] լիդի գործունեությ[illegible] բնագավառը ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանն ուղղված բանակցություններն էին: Ընդ որում, քաղաքական դիտորդների կարծիքով, Ջալիլովն այնքան էլ հակված չէր դեպի ռուսական խաղաղարար միջնորդությունը: Այս ամենը հիմք է տալիս, թե սպանության հիմնական դրդապատճառները քաղաքական են:

Ադրբեջանի ժողճակատը հայտարարել է, թե ինքը կապ չունի այդ սպանությունների հետ:

Ըստ տեղեկությունների, Հեյդար Ալիեւը ընդհատել է իր այցը Մ. Նահանգներ եւ երեկ վերադարձել Բաքու:

Ա. Բ.

digitised by A.R.A.R.@

ՆԻԿՈՍԻԱ

Պորտերին մերժում են անցնել Կիպրոսի թուրքական մաս

Սկիզբը էջ 1

Իլինոյս նահանգից հանրապետական Ջոն Պորտերի կինը, որը վերջերս նախագահ Բիլ Քլինթոնի կողմից նշանակվել է խաղաղության ինստիտուտի անդամ։ Մերժման առիթով Նիկոսիայում անցկացրած մամուլի ասուլիսի ընթացքում տիկին Պորտերն ասել է. «Սա վիրավորական է եւ Միացյալ Նահանգների, եւ Կոնգրեսի, եւ Մարդու իրավունքների դաշտի, եւ անձամբ ինձ համար», ավելացնելով, որ Թուրքիան «կոպիտ ոստիկանական պետություն է, որտեղ խստա բացակայում է հարգանքը մարդու իրավունքների հանդեպ»։

Ապա անդրադառնալով դեպի Թուրքիայի հարավարեւելյան մասերը կատարած իր եռօրյա այցելությանը, նա նշել է, որ այն, ինչ կատարվում է այնտեղ, «պարզապես մաքուր թուրքական ռազմական ագրեսիա է։ Թուրք զինվորների եւ հրամանատարների կողմից կատարվող ցեղասպանություն, որը հար եւ նման է 1915 թվի հայկական ցեղասպանությանը»։

Ավելացնենք, որ ՅԲԸՄ-ի աջակցությամբ տիկին Պորտերն այցելել էր Ղարաբաղ եւ Հայաստան։ «Այնտեղ Ղարաբաղում, ես հայտնաբերեցի շոշափելի փաստեր այն մասին, որ ազերիներն ամերիկյան զենք են օգտագործում հայերի դեմ։ Ես նկարահանել եմ այդ բոլորը եւ ինձ հետ Ամերիկա տարել համապատասխան միջոցներ ձեռք առնելու համար։ Դա ցույց է տալիս, թե ինչպես են թուրքերն ի շահ իրենց նպատակների օգտագործում իրենց տրված ամերիկյան զենքերը։

Թուրքիա կատարած իմ այցելությունից հետո համոզվեցի, որ Թուրքիան ոչ թե ժողովրդավարական, այլ ոստիկանական մի պետություն է, որտեղ բացարձակապես ոչ մի հարգանք չկա մարդու իրավունքների հանդեպ։

ԵՐԵՎԱՆ

Վիլ Միրզայանովը պաշտպանում է Վահան Ավագյանին

Գործը ստանում է միջազգային հնչեղություն

Սկիզբը էջ 1

Վերջիններս արդեն հանդես են եկել մի համատեղ հայտարարությամբ, որում մտահոգություն են հայտնում Հայաստանում մարդու իրավունքների բնագավառում անբարենպաստ իրավիճակով, որի վառ արտահայտություններից մեկն էլ Վահան Ավագյանի գործն է։ Նշվում է նաեւ, թե այդ գործը հարուցվել է եւ տարվում է Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի սկզբունքների, քաղաքացիական եւ քաղաքական իրավունքների մասին դաշնագրի, Հայաստանի Հանրապետության օրենքների կոպիտ խախտումներով։ Համանախագահները համոզված են, որ Վահան Ավագյանին ներկայացված մեղադրանքները զուրկ են որեւէ իրավաբանական հիմքից։ Վիլ Միրզայանովը, պատասխանելով մեր հարցին, նշեց, որ եթե իր գործում ինչ-որ մեղադրանքի տեսանելիություն նկատվում էր, ապա Վահան Ավագյանի գործում դա էլ չկա։ Ապա Արեւշատյանն իր հերթին նշեց, թե Վ. Ավագյանի գործն ունի քաղաքական երանգավորում։ Հենց սկզբից խախտվել է անմեղության կանխավարկածը՝ Վահան Ավագյանին անվանելով լրտես եւ դրանով իսկ ճնշում գործադրելով առաջիկա դատավարության վրա։

Իսկ որ Վահան Ավագյանին ձերբակալել են Ռուսաստանի տարածքում, այդ հարցում Միրզայանովը մեղադրեց նաեւ Ռուսաստանի իրավապահ մարմիններին, նշելով, որ դրանից միջազգային ահաբեկչության հոտ է գալիս։

Ապա Արեւշատյանն, այդ խոսքերը իր գնահատականը տվեց, ասելով, թե տարեսկզբին նոր նշանակված ԱԱՊՎ-ի պետի պաշտոնակատար Դավիթ Շահնազարյանին ինքնահաստատման քայլ էր պետք եւ նա կատարեց դա, ձերբակալելով Վահան Ավագյանին։

Թե Վիլ Միրզայանովը եւ թե Նիկոլայ Կաչինկինը համոզված են, որ դատարանը ճիշտ որոշում կկայացնի եւ ազատ կարձակի Վահան Ավագյանին։ Այդ ուղղությամբ նրանք ակտիվ աշխատանք կտանեն նաեւ Ռուսաստանում, գործին կտան միջազգային հնչեղություն։

«Իմ փորձից ելնելով, կարող եմ նշել, թե միայն հրապարակայնությունը կօգնի հասնելու արդարացի որոշման», ասաց Միրզայանովը։ Նրա կարծիքով, միակ ցանկությունն այն է, որ դեմոկրատական Հայաստանը նման սխալներ թույլ չտա։ Առայժմ, ռուս իրավապաշտպանները հակված են մասնակցել դատավարության ընթացքին։ Դատավոր Դոխոյանը երեկ մերժեց նրանց հետ հանդիպման առաջարկը, իսկ Վիգեն Սարգսյանի անունով, նույնիսկ հնարավոր է, որ առաջիկա նիստը հայտարարվի փակ։ Երեկվա նիստը չկայացավ այն պատճառով, որ դատապաշտպան Սահակյանը մասնակցում էր Հոկտեմբերյանում անցկացվող մի այլ դատավարության, եւ նիստը հետաձգվեց մինչեւ երեքշաբթի։

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ

Հայաստանի նախագահը ելույթ ունեցավ ՄԱԿ-ի նստաշրջանում

Սեպտեմբերի 28-ին ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ելույթ ունեցավ ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի 49-րդ նստաշրջանում։ Նա նկարագրեց Հայաստանի ծանր տնտեսական իրավիճակը եւ սկսված տնտեսական եւ հասարակական բարեփոխումները։ Նախագահը նշեց, որ Հայաստանը հավանություն է տալիս վերջին ժամանակներս ՄԱԿ-ի ձեռնարկած կարեւորագույն նախաձեռնություններին։ Ընդգծելով, որ Հայաստանը եւ Լեռնային Ղարաբաղը պատրաստ են իրագործելու Անվտանգության խորհրդի բոլոր որոշումները Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության վերաբերյալ, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ավելացրեց. «Հայաստանը գտնում է, որ ինքնորոշումն իր բազմաթիվ ձեւերով մարդու անժխտելի իրավունքն է։ Հայաստանի դիրքորոշումը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության մեջ սկզբից եւեթ հստակ ու միանշանակ է եղել։ Հայաստանը Ադրբեջանի նկատմամբ տարածքային պահանջներ չունի։ Հակամարտության մեջ են Լեռնային Ղարաբաղի ազգաբնակչությունը, որը ձգտում է հասնել ինքնորոշման, եւ Ադրբեջանի կառավարությունը, որը հրաժարվում է հաշվի առնել Լեռնային Ղարաբաղի ազգաբնակչության իրավունքները։ Հայաստանը քաղաքական, դիվանագիտական եւ մարդասիրական օգնություն է ցուցաբերում այս ազգաբնակչությանը եւ չի կարող համաձայնել որեւէ ռազմական լուծման, որը հավասարազոր կլինի ցեղասպանության կամ կհանգեցնի Լեռնային Ղարաբաղի ազգաբնակչության տեղահանմանը»։ ՆՏ

ՂԱՐԱԲԱՂ

Ֆիզուլիում հողածածկ արված եկեղեցի գոյություն չունի

Վաղուց արդեն Հայաստանում լուրեր էին պտտվում այն մասին, թե իբր Ֆիզուլի շրջկենտրոնի մերձակայքում գտնվում է հողածածկ արված եկեղեցի։ ՀՀ հուշարձանների պահպանության վարչության ծրագրավորման եւ կոորդինացիայի վարչության պետ Սուրեն Սաղումյանը օգոստոս ամսին «Նոյյան տապան» գործակալության միջոցով հերքել էր այդ լուրը։ Եւ ահա հայկական մամուլը կրկին անդրադառնում է այդ հողածածկ արված «եկեղեցուն»։ Ս. Սաղումյանը մեկ անգամ եւս հերքում է այս լուրը, հայտարարելով, որ այդ նպատակով Հայաստանից Ֆիզուլի մեկնած գիտական արշավախումբը տեսել է վերոհիշյալ բլուրը, որը կազմված է դեռեւս քարե դարից սկսած տարբեր դարաշրջանների բնակավայրերի մի քանի հողաշերտերից եւ մասամբ պեղված է ադրբեջանցիների կողմից։ «Բլուրն, իհարկե, հետագա ուսումնասիրության կարիք ունի, սակայն այնտեղ հողածածկ արված եկեղեցի գոյություն չունի», ասաց Ս. Սաղումյանը։ Նրա խոսքերով, ադրբեջանցիների կողմից ոչնչացված հայկական հուշարձանների թիվը շատ մեծ է, եւ կարիք չկա չճշտված փաստերով այն ավելացնել։ ՆՏ

Հայ-հունական ընկերությունը կվերականգնի Մեհմանան

Ինչպես տեղեկացնում է Լեռնային Ղարաբաղում վերջերս ստեղծված հայ-հունական բարեկամության ընկերության նախագահ Կոնստանտին Իվանիդիսը, օրերս ընկերությունն իր հաշիվն է բացել «Արցախ» բանկում։ Դրամական փոխանցումներ կարող են կատարել ինչպես ձեռնարկությունները, այնպես էլ անհատները։ Ասացված միջոցները կօգտագործվեն հայ եւ հույն ժողովուրդների միջեւ բազմադարյան բարեկամության զարգացմանն ուղղված տարբեր միջոցառումների իրականացման նպատակով։ Բացի այդ, ծրագրվում է վերականգնողական աշխատանքներ կատարել Մարտակերտի շրջանի հունական Մեհմանա գյուղում, որն ավերվել է ադրբեջանական բանակի կողմից։ Հայ-հունական բարեկամության ընկերության բանկային հաշիվն արձանագրված է 718 թվի տակ։ Վ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԿՅԱՆՔ

Հայ կանանց զեկույց ՄԱԿ-ին

Հայաստանի կանանց հանրապետական խորհուրդը նախապատրաստվում է ՄԱԿ-ին ներկայացնել հատուկ զեկույց հանրապետության կանանց ներկա իրավիճակի մասին։ Այդ առթիվ հոկտեմբերի 6-ին կանանց խորհրդում կգումարվի վարչության նիստ, որի ընթացքում կքննարկվեն վերոհիշյալ զեկույցի հիմնադրույթները։ Միաժամանակ, նիստի օրակարգում ընդգրկվել է կանանց հանրապետական խորհրդի գործունեության ստրատեգիական պլանի հիմնադրույթների քննարկման հարցը, ինչպես նաեւ ԱՊՀ երկրների կանանց կազմակերպությունների դաշինք ստեղծելու մասին ՌԴ կանանց միջազգային կազմակերպության կողմից ներկայացված կոնֆեդերացիայի նախագիծը։

Մյուս կողմից, հոկտեմբերի 7-ին Հայաստանի կանանց հանրապետական խորհրդում կգումարվի հերթական սեմինար, որի հիմնական հարցը հայ կանանց մասնակցությունն է եկող տարվա մայիսին կայանալիք ԳԽ-ի ընտրություններին։ Սեմինարում կլսվեն նաեւ ներկա փուլում կազմակերպության տակտիկայի եւ ստրատեգիայի, նոր ծրագրեր մշակելու նախաձեռնությունների, հովանավորներ գտնելու, հանրապետությունում գործող միջազգային եւ հասարակական կազմակերպությունների հետ համագործակցելու վերաբերյալ հարցեր։ ՓԱՍՏ

Ծանր հանցագործությունների թիվը նվազել է 2,3 անգամ

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ։ 1994 թվականի հունվար-օգոստոս ամիսներին հանրապետության ՆԳՆ մարմինները գրանցել են 6645 հանցագործություն, որ 27,5 տոկոսով քիչ է անցյալ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ։ Ծանր հանցագործությունների թիվը նույն ընթացքում նվազել է 2,3 անգամ, դրանց մասնաբաժինը ընդհանուր հանցագործությունների թվում անցյալ տարվա 46,2 տոկոսից իջել է 27,6 տոկոսի։ Հանցագործությունների մեջ ամենամեծ թիվ են կազմում (28,9 տոկոսը) գողությունները՝ 1979, որոնց 65,4 տոկոսը քաղաքացիների անձնական գույքի գողություններ են։ Հունվար-օգոստոս ամիսներին դրանց թիվը կազմել է 1295 (1,9 անգամ նվազել անցյալ տարվանից պակաս), այդ թվում՝ 514 բնակարանային գողություն (2,3 անգամ պակաս)։ Նշված ժամանակահատվածում այս տարի գրանցվել է 148 դիտավորյալ սպանություն, խուլիգանության 168 դեպք, ծառայողական կաշառակերության 45 դեպք, ծառայողական մեքենայությունների 165 դեպք։ Գրանցվել է նաեւ 79 հափշտակման եւ 92 ավազակային հարձակման դեպք։

■ ***Հայաստանի արտակարգ պատահարների ժամանակագրությունից։*** *Ընթացիկ տարվա ինն ամսում Հայաստանի տարածքում տեղի են ունեցել գազասարքի հինգ պայթյուններ, երկաթուղու հետ կապված 14 դժբախտ պատահար ու վթար, 7 [illegible] ու փլուզում, 1 հեղեղում (Արփիլճի ջրամբարի ամբարտակի ճեղքումը), ինչպես նաեւ Նոյեմբերյանի շրջանի Բագրատաշեն գյուղի [illegible]։ Այդ ժամանակահատվածում ՀՀ արտակարգ իրավիճակների [illegible] Հայաստանում զոհվել են 28 եւ վիրավորվել ավելի քան 50 մարդ։* ՍԵՄԻՐ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Երքաղգործկոմ. Ճշգրտվեց տրանսպորտի աշխատանքը

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ։ Սեպտեմբերի 29-ին գործողության մեջ դրվեց Երեւանի քաղգործկոմի ընդունած վերջին որոշումներից մեկը՝ տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի կազմակերպումը մետրոյի «Երիտասարդական» եւ «Գարեգին Նժդեհ» կայարանների հրապարակում։ Քաղգործկոմի տրանսպորտի վարչության, պետավտոտեսչության ներկայացուցչի մասնակցությամբ նշված հրապարակներում այսօր ճշտվեցին մշտական եւ ժամանակավոր փոխադրամիջոցների կանգառները, երթուղիները, ճշտումներ արվեցին նշագծերի ու արգելակող նշանների վերաբերյալ, ուշադրություն դարձվեց փոխադրամիջոցների կայանումը խանգարող հանգամանքներին՝ մայթեզրերին տեղադրված առեւտրի կրպակներին, նույնիսկ վաղուց չհատված ծառերին։

Հունաստանը կադրեր կպատրաստի Հայաստանի համար

ԵՐԵՎԱՆ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ։ Հունաստանի կառավարությունը պատրաստակամ է Հայաստանի համար կադրեր պատրաստել, մասնավորապես բանկային համակարգի աշխատողներ։ Այս մասին այսօր ՀՀ փոխվարչապետ Վ. Չիբուխչյանի հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ հայտնել է Հունաստանի էկոնոմիկայի փոխնախարար Իոանիս Անտոպուլոսը։ Ընդգծելով «գործը անմիջապես պետք է հետեւի խոսքին» հունական հին ասացվածքը, նա նշել է, որ ինքը այդ առումով ի կատար ածելու լիազորություններով ու վճռականությամբ է ժամանել Հայաստան եւ պատրաստ է անել ամեն ինչ հայ-հունական հարաբերությունների զարգացմանը նպաստելու համար։

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

Հայաստանի «ամենաթանկ» եւ «ամենաէժան» քաղաքները

Հայաստանի քաղաքների մեջ թանկության առաջնության դափնին առաջվա պես կրում է Դիլիջանը։ Այս քաղաքում կյանքը սպառողների վրա նստում է միջինը 1,5-2,0 անգամ ավելի թանկ, քան միջին հաշվով հանրապետության բոլոր քաղաքներում։ «Ամենաէժան» քաղաքի դերին հավասարապես հավակնում են Երեւանն ու Գյումրին։ Համեմատելով Հայաստանի քաղաքների եւ Մոսկվայի շուկայական գների մակարդակը, կարելի է նշել ուշադրության արժանի հետեւյալ հանգամանքները։ Պետդրամարկղի ապրանքների խումբը ներկայացնող ցուցակով Մոսկվան անվիճելի «առաջատար» է, այնտեղ նրանց գների մակարդակը մոտավորապես 2,0-2,5 անգամ բարձր է, քան Երեւանում։ Մսակաթնային արտադրանքի գների «առաջնությունը» Հայաստանի քաղաքներինն է։ Դրանք մոսկովյան մակարդակը գերազանցում են 20-30 տոկոսով, հավի մսինը համարյա երկու անգամ, ձվի գները մոտավորապես նույնն են։ Ինչ վերաբերում է հացի գներին, ապա այստեղ կրկին առաջնությունը Մոսկվայինն է, քանի որ Հայաստանում բաշխման ձեւային պետական համակարգի կողմից երաշխավորված հացի դոտացիոն գները խոչընդոտում են ազատ վաճառվող հացի գների աճին։ ՆՏ

■ ***Հաստատվեց սեփականաշնորհման սերտիֆիկատների գործածության կարգը։*** *ՀՀ կառավարության նախագահության սեպտեմբերի 29-ի ընդունված որոշմամբ հաստատվել է «ՀՀ սեփականաշնորհման սերտիֆիկատների որպես վճարման միջոց ընդունման, փոխանակման, մարման եւ շրջանառությունից դուրս բերման կարգը»։ Հանձնարարվել է ՀՀ ֆինանսների նախարարությանը սահմանված կարգով իրականացնել մարված սեփականաշնորհման սերտիֆիկատների վերջնական հաշվառումը եւ շրջանառությունից դուրս բերումը։* ՓԱՍՏ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Դ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱԼԵՍ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
[illegible]
Apple Macintosh համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Azg armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՇՐՋԱՆԱԿ

ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ռուս բնակչությունը հեռանում է Կովկասից

Ռուսական համայնքները քաղաքական շահարկումների առարկա

Այսօրվա դրությամբ ռուսալեզու բնակչության թվաքանակը Կովկասում մոտ 600 հազար է: Դրա ամենափոքր մասը բնակվում է Հայաստանում: Հայաստանն ավանդաբար եղել է ազգությամբ միատարր հանրապետություն: Այստեղ ռուսները հիմնականում բնակություն էին հաստատել Սեւանա լճի ավազանում, սակավաթիվ ռուսներ ապրում են Երեւան քաղաքում:

Եւ երբ ծագում են ռուսական սփյուռքի կենսագործունեության հարցեր, ապա դրանք լուծվում են ռուսական երեք համայնքների ղեկավարների հետ երկխոսության միջոցով: Ընդհանուր առմամբ հանրապետության ռուսալեզու բնակչության համար ստեղծված են մյուս ժողովուրդների հետ հավասարազոր պայմաններ: «Ժողովրդավարների» հակառուսական ելույթները իրենց իշխանության գլուխ անցնելուց հետո լիովին առնվել էին քաղաքական դաշտի մերողների զինանոցից: Հայաստանից ռուսալեզու բնակչության արտահոսքը համեմատաբար մեծ էր հենց 1988-1990 թթ.: Այն ժամանակ դիտորդները հիմնականում հակառուսական արշավի հետեւանք էին համարում ռուսական դպրոցների, միութենական ենթակայության հիմնարկների փակումը եւ այլն: Դրանից հետո այդ հարցերն արդեն լուծվում էին մյուս ազգերի ու ժողովուրդների խնդիրների հետ համատեղ: Ներկայումս ռուսական դպրոցների հետ կապված իրավիճակը քիչ թե շատ կանոնակարգված է: Ռուսաստանցի զինծառայողների երեխաների համար դպրոցներ են բացված ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ Վրաստանում:

Անդրկովկասի պետություններում ռուսալեզու բնակչության խնդիրը ռուսական դիվանագիտությունը շաղկապում է, նախեւառաջ այստեղ իր ռազմական հենակետերի տեղաբաշխման հետ: Եւ երբ այդ խնդիրն իրավաբանորեն լուծված է Հայաստանում եւ Վրաստանում, ապա Ադրբեջանում ռուսական սփյուռքի խնդիրը Գորբաչովի բնութագրմամբ դեռեւս մնում է «պատանդի» վիճակում:

Բաքվում ռուսալեզու բնակչության վիճակը խիստ սրվեց 1990 թ. դեկտեմբերից անմիջապես հետո:

Մյուս կողմից, «ռուսալեզու բնակչություն» տերմինը ընկալվում է հենց միայն որպես ռուսներ, մինչդեռ միջինասիական հանրապետություններում նույն տերմինը ընդգրկում է ոչ միայն ռուսներին, այլեւ ուրիշներին: Ադրբեջանից ռուսական զորքերի դուրսբերման պահից հակառուսական տրամադրությունները պարբերաբար բորբոքվում են կարեւոր իրադարձություններից առաջ:

Պաշտոնական մակարդակով Ադրբեջանի իշխանությունները գործում են «ինտերնացիոնալիզմի» լոզունգային ավանդույթների ոգով, ինչպես Հեյդար Ալիեւի նախկին պաշտոնավարման ժամանակներում: Սակայն Բաքվում ռուսական սփյուռքի վիճակը շատ բարդ է, հենց այժմ, երբ որ իշխանությունները ջանում են այդ գործոնը եւս օգտագործել Ռուսաստանի դիրքորոշման վրա ազդելու նպատակով: Ռուսական սփյուռքի հետ կապված խավիճակը սրում են հիմնականում Ադրբեջանի ընդդիմադիր ուժերը, որոնք արմատական հակառուսական դիրք են բռնել: 1990 թվականից մինչեւ օրս ռուսները հեռանում են Ադրբեջանից, հիմնականում բնակություն հաստատելով Հյուսիսային Կովկասի եւ Ռուսաստանի եվրոպական մասի քաղաքներում:

Շեղված բոլոր փաստերը վկայում են այն մասին, որ Ադրբեջանի ներկայիս ղեկավարությունը լիովին վերականգնել եւ շրջանառության մեջ է դրել ռուսալեզու բնակչության «պատանդության» գործոնը: Այս իմաստով, Հեյդար Ալիեւը զգալի ջանքեր գործադրեց, որպեսզի Բաքվի ռուսական համայնքը ներկայացնեն «հարմար» մարդիկ: Ներկայումս Բաքվի ռուսական համայնքի գրեթե բոլոր «հայտարարությունները» բացառապես հակառուսաստանյան բնույթ են կրում, իսկ հաճախ էլ արվում են Բաքվի պաշտոնական հակահայկական հայտարարությունների ոգով: Այդ «հրաքխի» վրա անհնար է երկար աղերել եւ աշխատել: Պատահական չէ, որ 1990 թ. հունվարի 1-ին Բաքվում եղած 260 հազար ռուսներից, որոշ տվյալների համաձայն, մնացել է մոտ 100 հազարը:

Սա է Ադրբեջանում ռուսալեզու բնակչության ճակատագրի «առուվաճառքի» տխուր արդյունքը: Ինչպես Միջին Ասիայում, Բաքվում իրադրությունը կայուն կերպով անբարենպաստ է նաեւ լեզվական տեսանկյունից, քանի որ ռուսաց լեզուն արդեն իր դիրքերը զիջել է թուրքերենին (պետական գրությունը մտցվել էր դեռ Այազ Մութալիբովի օրոք): Թեեւ պաշտոնական իշխանությունները լոս երկյան ձգտում են հանրապետությունից ռուսների արտահոսքին, նրանք միաժամանակ անչափ շատ ֆինանսական միջոցներ են ծախսում Ռուսաստանում եւ բալթյան երկրներում ադրբեջանական սփյուռքի պայմանների բարելավման համար:

Ռուսալեզու բնակչության վիճակն ավելի լավ չէ Վրաստանում: Այստեղ ռուսներն ապրում են հիմնականում Սեւ ծովի ափամերձ շրջաններում, Թբիլիսի, Սուխում, Բաթում, Փոթի քաղաքներում: Վերջին տարիներին (արդեն 9-ի դեպքերից հետո) պարբերաբար բռնկվող հակառուսական տրամադրությունները, ընդհուպ մինչեւ անցյալ տարվա սեպտեմբերը (Սուխումի հանձնումը), նպաստում էին Վրաստանից ռուսների արտահոսքին: Ամենից առաջ լիովին դատարկվեցին Աբխազիայի, Ախալցխայի շրջանների մի քանի գյուղեր: Մնաց միայն քաղաքային ռուսալեզու բնակչությունը: Վրաստանի պաշտոնական իշխանությունները միանգամայն օրինաչափ կերպով են վերաբերվում Վրաստանի ռուսական սփյուռքի կարիքներին: Այսօրվա դրությամբ, 1990 թ. եղած 449 հազար ռուսներից, որոշ ոչ պաշտոնական տվյալների համաձայն, մնացել է մոտ 150 հազարը: Ռուսները մեկնում են հիմնականում Հյուսիսային Կովկաս եւ Ռուսաստանի կենտրոնական շրջաններ: Վրաստանում հակառուսական արշավին վերջ դրվեց 1994 թ. մարտին ռուս-վրացական լայնընդգրկուն պայմանագրի ստորագրումից հետո: Բայց չի կարելի ասել, թե հակառուսական տրամադրությունները իսպառ վերացել են: Վրաստանի ընդդիմությունը ամեն մի հարմար առիթով «անաղմուկ» հարձակումներ է գործում ռուսալեզու բնակչության դեմ: Ռուսներից բացի, Վրաստանում «ռուսալեզու» բնակչության խմբին են դասվում նաեւ հունական, ասորական, հրեական համայնքները եւ այլն (մոտ 80 ազգություն):

Հատկապես Թբիլիսիից եւ Ռուսթավիից ռուսների արտահոսքը բացատրվում է նախ եւ առաջ այդ քաղաքների ֆրեածին իրավիճակով: Հարկ է նշել, որ պաշտոնական իշխանությունները ջանում են հնարավոր բոլոր պայմաններն ստեղծել ազգային համայնքների կենսագործունեության համար: Վերջերս Վրաստանի ղեկավարությունը շնորհակալական նամակ ստացավ Հունաստանից, որտեղ ասվում է, որ Վրաստանի հունական սփյուռքը (մոտ 3 գյուղ) ենթակա է իր հանդեպ իշխանությունների լավ [illegible] փաստեր:

Վերոհիշյալից պարզ է դառնում, որ Կովկասում «ռուսալեզու բնակչության» հասկացությունը եւ այդ բնակչության տեղաբաշխումը մեր քաղաքականացված ժամանակներում հաճախ գործոն են ինչպես Ռուսաստանի, այնպես էլ անդրկովկասյան հանրապետությունների տեղական իշխանությունների համար: Տարածաշրջանի բոլոր քիչ թե շատ կարեւոր իրադարձություններում եւ վիճելի հարցերը լուծելիս «ռուսալեզու բնակչությունն» օգտագործվում է որպես խաղաքարտ:

ՌՈԶԱ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Պատմագիտության թեկնածու

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հայ-ադրբեջանական հանդիպում Շուշիո՞ւմ

Ադրբեջանական աղբյուրները հաղորդում են, թե հոկտեմբերի 1-10-ը Շուշիում տեղի կունենա ղարաբաղա-ադրբեջանական հանդիպում: Ադրբեջանական պատվիրակության կազմում ընդգրկված կլինեն երիտասարդության ներկայացուցիչները: Ամենայն հավանականությամբ, ներկա կլինի նաեւ ադրբեջանական կանանց պատվիրակությունը՝ Հելսինկյան նախաձեռնություն-92 կազմակերպության Ադրբեջանի կոմիտեի ղեկավար Արզու Աբդուլլաեւայի ղեկավարությամբ: Նախնական տվյալներով, կքննարկվեն երկու ժողովուրդների միջեւ հարաբերությունների բարելավման, գերիների փոխանակման, թշնամական քարոզչությունից զերծ մնալու խնդիրներ:

Վ. Ա.

Ռուսաստանի հարավի հարցը ճշտված չէ

ՄՈՍԿՎԱ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ռուսաստանի հարավային սահմանի հարցը կախված կլինի նրանից, թե ինչ հարաբերություններ կզարգանան Ռուսաստանի եւ իր հարավային հարեւանների միջեւ: Այս կարծիքին է ՌԴ սահմանապահ զորքերի գլխավոր հրամանատար Անդրեյ Նիկոլաեւը: Նա Սոչիում ելույթ ունենալով նշել է, որ Ռուսաստանը ցանկանում է այստեղ իրականացնել միայն լրացուցիչ սահմանային հսկողություն: Սոչիում սահմանապահ ջոկատի ստեղծումը, հսկիչ կետի առաջացումն ու հատուկ ծովային դիվիզիոնի ամրացումը, ըստ նրա, լրիվ բավարար են Ռուսաստանի շահերը պաշտպանելու համար:

ՄԱԿ-ի դիտորդները կժամանեն Տաջիկստան

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը երեկ ավարտեց այն բոլոր գործառույթների համաձայնեցումը, որոնք անհրաժեշտ են ՄԱԿ-ի 15 դիտորդների Տաջիկստան ուղարկելու համար: Դիտորդների առաքումը նախատեսվում է կրակի ժամանակավոր դադարեցման մասին համաձայնագրով: Ինչպես հայտնի է, դիտորդների տեղաբաշխմանը զուգահեռ, այդ համաձայնագիրն անհապաղ սկսելու է գործել:

Օդային աղետ Ռուսաստանում

ՄՈՍԿՎԱ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Վեց մարդ է զոհվել ԱՆ-8 ինքնաթիռի աղետի արդյունքում, որ գրանցվել է Խաբարովսկի երկրամասի Չիքուխա ավանի մոտ: Արսենեւսկի ավիաջոկատի ԱՆ-8 ինքնաթիռը, որ իրականացնում էր Խաբարովսկ-Չիքուխա-Բոխտա երթուղին, Չիքուխայի օդակայանում թռիչքի պատրաստվելիս դուրս է եկել թռիչքուղուց, ընկել մոտակա կիրճն ու ջարդուփշուր եղել: Ինքնաթիռի ուղեւորներից ու անձնակազմի անդամներից 6-ը զոհվել են: Մնացած տուժածներին տեղափոխել են էվենկի շրջանային հիվանդանոց:

ԱՄՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ադրբեջանը պատրաստ է Ղարաբաղը տա՞լ Արեւմուտքի օգնության դիմաց

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԲ: Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւն այստեղ նախագահ Բիլ Քլինթոնի հետ հանդիպման ժամանակ խնդրեց Հայաստանի վրա ճնշում գործադրել Ղարաբաղի պատերազմի դադարեցման նպատակով, իսկ Ռուսաստանի վրա՝ Արեւմուտքին Կասպից ծովի նավթի վաճառքի համաձայնություն ստանալու նպատակով, սեպտեմբերի 28-ին հաղորդեց «Վաշինգտոն պոստ» թերթը:

Սպիտակ տանը կայացած հանդիպումից հետո հարցազրույցում Ալիեւն առաջին անգամ հրապարակայնորեն հայտարարեց հաշտության պայմանագրի ստորագրման հնարավորության մասին, որը կնախատեսեր Ղարաբաղից Ադրբեջանի հրաժարում: Թերթը չի ճշտում, թե արդյոք դա Քլինթոնի եւ Ելցինի բանակցությունների արդյունքն է, թե ոչ:

ԱՄՆ կատարած այցելության նախօրեին Ալիեւը Ռուսաստանին մեղադրել էր Ադրբեջանի ապակայունացման համար, ճնշելով նավթային պայմանագրի ստորագրման զուգահեռաբար Բաքվի բանտից իր մի խումբ հակառակորդների փախուստի հետ: «Լոս Անջելես թայմսը» սեպտեմբերի 25-ին մեջբերեց Բաքվի բարձրաստիճան քաղաքական գործիչներից մեկի այն խոսքերը, թե Ռուսաստանը փորձում է վերականգնել ԽՍՀՄ-ը: «Երբ Արեւմուտքը մեզ չօգնի, ապա շուտով կբախվի զորացած եւ ագրեսիվ Ռուսաստանին», ասել էր նա:

Լոնդոնի «Էկոնոմիստը» սեպտեմբերի 28-ին գրեց, որ նավթային գործարքը կարող է Արեւմուտքին հակել Ադրբեջանի կողմը, որը պայքարում է Հայաստանի եւ Ռուսաստանի դեմ: Ռուսաստանը մտահոգ է, որ Թուրքմենստանը եւ Միջին Ասիայի մյուս երկրները կարող են հետեւել Ադրբեջանին եւ դուրս գալ իր ազդեցության դաշտից:

Երբ տասը տարի առաջ Ալիեւը կարող էր Բրեժնեւին կաշառել ադամանդակուռ մատանիներով, ապա այժմ Ադրբեջանը ստիպված է Ռուսաստանին զիջել իր նավթային շահույթի մինչեւ 30 տոկոսը: Հույս կա, որ արդի Ռուսաստանում գործարար տնտեսագետների կարծիքը կգերիշխի քաղաքական գործիչների նկատմամբ, մանավանդ որ ռուսաստանյան «Լուկօյլ» նավթային ֆիրմայի ղեկավարն ազգությամբ ադրբեջանցի է, նշում է «Էկոնոմիստը»:

■ ***Ալիեւը հերքում է «Վաշինգտոն պոստին»:*** *Հեյդար Ալիեւը դիմել է համաշխարհային հանրությանը կոչ անելով միջամտել Լեռնային Ղարաբաղի շուրջ վեց տարի շարունակվող հայ-ադրբեջանական հակամարտությանը: Ելույթ ունենալով ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի նստաշրջանում նա հայտարարել է, որ տեւական հակամարտությունը կասեցրել է ժողովրդավարության զարգացումն իր երկրում: Նա կոչ է արել ԱՄՆ-ին եւ մյուս երկրներին ավելի գործուն դեր խաղալ հակամարտության կարգավորման հարցում: Միաժամանակ նա կտրականապես հերքել է «Վաշինգտոն պոստ» թերթի այն հայտարարությունը, թե Ադրբեջանը պատրաստ է զիջել Ղարաբաղն այնտեղ ապրող հայերին:*

ՓԱՍՏ

ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ

Ռուսաստանը ձգտում է տեղ ապահովել Երուսաղեմում

ՄՈՍԿՎԱ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իսրայելական մամուլի հաղորդումների համաձայն, Ռուսաստանն ուզում է մասնակցել Երուսաղեմի կարգավիճակին առնչվող բանակցություններին: Այդ մասին հայտարարեց Ռուսաստանի ԱԳՆ Մերձավոր Արեւելքի բաժնի ղեկավար Պոսուվալյուկը Իսրայելի փոխարտգործնախարար Յոսի Բեյլինի հետ հանդիպումից հետո: Ռուսաստանի նախագահի պաշտոնական [illegible] պարզաբանեց, որ Երուսաղեմի կարգավիճակին առնչվող բանակցություններին մասնակցելու Ռուսաստանի ցանկությունը պայմանավորված է պաղեստինյան կողմի մյուս ներկայացուցիչների մեջ ռուսական ուղղափառ եկեղեցու դերով ու տեղով եւ այն բանով, որ Երուսաղեմում կան Ռուսական ուղղափառ եկեղեցուն պատկանող տարածքներ:

Իսրայելի փոխարտգործնախարար Յոսի Բեյլինը, որին զարմացրել էր Ռուսաստանի պահանջը, փորձեց պարզել, թե արդյոք խոսքը միայն կրոնական բնույթի պահանջների մասին է, թե դրա հետեւում թաքնված է պետական քաղաքական մակարդակով ճնշում գործադրելու փորձը:

ԱՂԵՏ

Լաստանավի զոհերի թիվը հասավ 1041-ի

ՀԵԼՍԻՆԿԻ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՌԻԱ, ՍՆԱՐԲ: Ըստ Ֆինլանդիայի փրկարարական աշխատանքների շտաբի, խորտակված «Էստոնիա» լաստանավի զոհերի թիվը հասել է 1041-ի, եւ այդ թիվն էլ վերջնական չէ: Դրա պատճառը էստոնական «Էստլայն» ընկերության կողմից ուղեւորների գրանցման կանոնների լիակատար անտեսումն է: Այժմ պարզվել է, որ զբոսաշրջային մի քանի խմբեր ձեւակերպելիս ցանկում գրանցվել է միայն ղեկավարի ազգանունը: Լաստանավում եղել են ֆիրմայի անհայտ թվով հյուրեր, այսինքն՝ չգրանցված ուղեւորներ: Ծնողներին ուղեկցող անչափահասներն առհասարակ չէին գրանցվել:

ԲԵԼԱՌՈՒՍ

Լուկաշենկո. «Ռուսաստանը չի կարող անվերջ զիջումներ անել»

ՄԻՆՍԿ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՌԻԱ, ՍՆԱՐԲ: Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն հայտարարեց, որ ինքը մտադիր է իշխանության սկզբունքային ուղղահայաց կառույց ստեղծել, երբ տնտեսական ճգնաժամի հաղթահարման անհետաձգելի միջոցառումների իր ծրագիրը չընդունվի հանրապետության խորհրդարանում: Այդ դեպքում ես ստիպված կլինեմ ժողովրդի հանդեպ պատասխանատվություն ստանձնել, ասաց նա, ելույթ ունենալով հանրապետության ԳԽ նստաշրջանում:

Ռուսաստանը, ընդգծեց Լուկաշենկոն, ի վնաս իրեն, անդադար զիջումներ է անում բելառուսներին: Բայց չի կարող անվերջ այդպես շարունակվել: Չնայած քաղաքական հայացքների տարբերությանը, ամենից մեկտեղ պետք է համաձայնության հասնել հանրապետությունը տնտեսական փլուզումից դուրս բերելու համար:

digitised by A.R.A.R.@

Ոչ մի տեղ այնքան մութ երկինք ու պայծառ աստղեր չկան, ինչպես Արցախում: Գտնվելով վերեւից ներկամորթակված ցանցով ու արհեստական տերեւներով ծածկված խրամատում, ես դանդաղ վերեւ էի նայում ու ակամա հիշում մանկությունս: Գուցե այն պատճառով, որ այնտեղ, Արցախում եմ առաջին անգամ տեսել երկինքն ու աստղերը: Սովորել համաստեղությունների անունները: Արդեն մութ ընդունել բանաստեղծական այն պատկերը, թե ամեն մի աստղը ոչ թե պարզապես մարդ է, այլ մարդու ճակատագիր: Հիշեցի, թե վարտանականների սկզբներին ինչպես Կամչատկայից ռադիոյով բանաստեղծություններ էի հղում Սեմիպալատինսկին, եւ այնտեղից տողեր կային. «Ես կվերադառնամ, դեռեւ ուշ չէ, կվերադառնամ բույնն իմ դրախտի, դու աստղային երկնքում միայն թե չմարես, աստղ իմ բախտի»: Որեմն այնտեղ, աստղային երկնքում, որ հիմա փակված է ճողարկացանցով, գտնվում է նաեւ իմ աստղը:

տարել: Գլխավոր հրամանատարն անունից շատ կանչում էր «Վայերային»: Անընդհատ կարելի էր լսել. «Վայերա, ես Տասներեքերորդն եմ, պատասխանի՛ր»: Կամ գլխավոր հրամանատարը խնդրում էր կապի պետին, որպեսզի նա անընդհատ կանչի «Վայերային»: «Վայերան» առավել բարդ ուղղություններից մեկն էր: Բայց «Վայերան» լուռ էր: Այդ հանգամանքը շատ էր վշտացնում գլխավոր հրամանատարին, քանի որ «Վայերայի» հետ կապված խնդրի լուծումից էր կախված օպերացիայի հաջողության կանխատեսումը: Լուսաբացին «Վայերան» պատասխանեց: Պարզվեց, որ խանգարել էր այդ նույն չարաղետ ձյան տեղալը, որը, ինչպես արդեն ասվեց, դիվանագիտական ճիչ հոգս չէր պատճառել Հայաստանի նախագահին: Տեղանքի բարձրությունը մեծ է: Որեմն ձյունը խոռն է: Տեղեկացրին, որ յուրաքանչյուր հարյուր մետրը միջնու մեկ աստիճան է: Օրինակ, քերձանտիճանի տարբերությունը անմիջապես ծովափին եւ մոտակա հազար մետրանոց բարձրունքում, ուստի գտնվում էին մեռնեք: Հնարավորություն տվեց, որ դուրս գան բոլորը: Այդ մասին բոլորն էլ գիտեին: Եւ ոգեւորը, եւ մնացածները: Ավելացնենք նաեւ, որ դժվար չէր Շուշիի հետեւից փակել այդ միակ ճանապարհը: Դարձյալ սղանդանոց կարող էր ստեղծվել: Ցանկություն չկար արյունահեղության սար էլ երկու կողմից էլ, եւ մեծ արյունահեղություն չեղավ:

Երբ լույսն արդեն բացվեց, հեռադիտակով տեսա Ղազանչեցոց Հայկական նախալեռներում գտնվող ամենամեծ տաճարի հոյակապ ուրվագծերը: Գիտեի, որ այն լեփ-լեցուն է արկերով:

Բլոկնոտիս մեջ ուրվագծեցի տաճարը: Գմբեթը արդեն չկար: Փորձել եկեղեցու գմբեթն ու խաչը պայթեցրել էին:

Շուշիի մատույցներում լուցկու նման վառվում էին հայկական եւ թշնամական տանկերը. «ԲՏՐ»-ներ, «ԲՄՊ»-ներ, մարդատար ու բեռնատար մեքենաներ, ավտոբուսներ: Արկի ուղիղ հարվածից

Էջեր ղարաբաղյան իրադարձությունների եւ խոհերի գրքից

Հարազատ հողի վերքերն անցնում են իմ սրտի միջով

ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԱՆ

Ինձ միշտ թվացել է, թե երկնքում անթիվ համակությամբ աստղեր կան: Եւ միայն վերջերս, հասցրել հասկացրել էի որ, նախ ես բոլոր այն բանի, որ Գորբաչովը վերացրեց ժողովրդական իշխանությունն Արցախում, եւ մեծ աստղագետ Վիկտոր Համբարձումյանն էլ օգնության գալով ինձ, եկավ ու նույնպես հասցրեց պատկեր իմ սենյակում, ասաց. «Երկնքի տեսանելի կիսագնդում հաշվվում է մոտ վեց հազար աստղ: Իսկ անզեն աչքով դրանից էլ պակաս՝ երկու հազար»:

Ահա թե որքան քիչ աստղեր կան երկնքում եւ որքան շատ՝ մարդկային ճակատագրեր: Մնում է մի բան միավորվել: Տեսանելի մի աստղը բազմաթիվ ճակատագրեր է՝ միավորված եւ կաշկանդված աստղային շղթայով: Իսկ այդ ժամանակ, ժամը երկուսն անց երեսուն րոպեին «Գրադ» կայանքը մի ամբողջ համազարկ տվեց (հատուկ միավոր արկ) ինչ Ստեփանակերտի վրա: Վանդալների մեծով անգամ չէր անցնում, որ այդ համազարկն էլ հենց ազդանշան հանդիսացավ օպերացիան սկսելու: Հինգ րոպե հետո սկսվեց այն, ինչը պետք է մտնի պատմության մեջ որպես ֆենոմեն:

Հրամանատարական կետ: Զառիվայր սարալանջ: Ծովային լեզվով ասած, Շուշին գտնվում է քթի ուղղությամբ, ծախում, անտառախիտ լեռների հետեւում, Լիսագորն է: Աջում երեւում է Ջանհասանը: Դիմացի խրամատում, ամեն ինչից բացի, հեռադիտակներ կային: Խրամատի կողքին, նրանց հետեւում, տեղադրված էր ռաց կայանը: Մեր հետեւում, ոչ մեծ փոսորակի մեջ, տեղավորված էր հրամանատարական շտաբային մեքենան իր ռադիոկայաններով: Ես թվարկում եմ այն բաները, որոնք, ինչպես ասում են, դրված են մակերեսին եւ, լուս էության, կազմում են յուրաքանչյուր հրամանատարական կետի բաղկացուցիչ մասերից մեկը: Մնացած մասերի մասին առայժմ լռենք: Այնտեղ կային մասնագետներ, որ կհասարաբերեին մարտը Բաղդասարյանին:

Ես հասցնում էի գրառումներ կա-

թյան գագաթին տան աստիճան է: Իսկ այնտեղ, որտեղ մարտեր էին մղվում Շուշիի գրավման համար, բարձրությունը երկու հազար մետրից էլ ավելի է:

Լուսաբացին գլխավոր հրամանատարը, կամ ինչպես նրան անվանում էին ինքնապաշտպանության մարտիկները՝ Կոմանդոսը, երկար ժամանակ կանչում էր «ԱԳՌԻ»-ին (Արկադի Կարապետյանին): Վերջապես «ԱԳՌԻ»-ն արձագանքեց: «Որտե՞ղ ես», հարցրեց Կոմանդոսը: «Տղաներիս հետ գտնվում եմ Շուշիի մոտ», պատասխանեց «ԱԳՌԻ»-ն: «Ինչի՞ս ես պետք (և հետեւեցին բառեր, որոնք հայերենում նույնական բարգմանություն չունեն) Շուշիի մոտ, դու ինձ Շուշում ես պետք»:

Առաջ անցնելով ասեմ, որ «ԱԳՌԻ»-ն տասնվերոն երկու ժամ հետո արդեն մտավ Շուշի եւ անմիջապես էլ այդ մասին զեկուցեց: Ես հավատացի ռուսերեն բառերի ուժին, որոնք, իհարկե, ցանկության դեպքում կարելի է թարգմանել, բայց դրա համար պետք է օգտվել ոչ թե բառարանից, այլ լեզվաբանական նրբամտությունից, քանի որ դրանք չեն ներառված հայերեն նույնիմաստ բառացի թարգմանության:

Խոսակցություններն այն մասին, թե ադրբեջանցիները դավաճանեցին եւ Շուշին հանձնեցին, թե հայերը ատոմային հարուցող զենքեր են գործադրել եւ նման այլ բաներ, զուտ խոսակցություններ են հոգուս աղմկողների: Այդ մասին, համոզված եմ, ամենից ավելի լավ եւ բոլորից շատ գիտեն շուշեցիներն իրենք, որոնց աչքի առաջ երկար ժամանակ ռմբակոծվում էր Ստեփանակերտը եւ նրա շրջակայքը:

Մայիսի ութի ծնվող օրվա արեւալույսի առաջին իսկ շողերի տակ երգանդիտակով հրացայի երեւում էր, թե տեխնիկայի ամբողջ շարասյուները ինչպես են օձագալար նահանջում այն բարձունքի տակ, որի վրա գտնվում է հեռուստաաշտարակը: Գիտե՞ն արդյոք նրանք, որ Շուշին գրավելուց անմիջապես հետո սկսեցին հակահայկական հիստերիկ վայնասուն բարձրացնել, որ հարյուր տոկոսանոց հնարավորություն կար հետեւից գնդակոծելու այդ շարասյան շարերը եւ, ծուղակ ստեղծելով, ջարդել ողջ կենդանի ուժը:

Չէ՞ որ ուրիշ ճանապարհ չկար: Շուշիից Լաչին տանող մյուս ճանապարհն արդեն ներխուժել է անց-

ոայրեց մեր տանկը: Եւ մեքենայի մեջ կոտակված գազի ճնշումից աշտարակն ու փողը մի կողմ նետվեցին, իսկ երկու տանկիստների մարմինները օդ բարձրացան: Նրանք անսես կատարյալի ներարկվեցին: Այդ տանկի անձնակազմի մասին ես դեռ կպատմեմ: Այդ ամենը կատարվում էր մեր աչքի առաջ: Աղմուկի մեջ ականջիս հնչում էր կապի պետ Արթուր Փանիազյանի ձայնը, որ նմանվում էր սպորտային մրցումների կրկոս մեկնաբանի ձայնի, միայն թե այստեղ դաժան պատերազմ էր գնում եւ զոհվում էին մարդիկ: Եւ Արթուրի ձայնն էլ ուշադիր լսելով, բառերի խմաստից ու էությունից կզգայիր, որ դրանք ոչ թե մեկնաբանություններ են, այլ ավելի շատ՝ դիրիժորի հնչյունավորված փայտիկ:

Այն բանից հետո, երբ խփեցին մեր տանկը, թվաց, թե նախաձեռնությունը թուրք-ազերիների ձեռքն է անցնում: Շտաբի պետը գլխավոր հրամանատարին անհանգստությամբ ասաց, որ իրենն այն կողմը պետք է գնա: Դա նշանակում է՝ Շուշի: Գլխավոր հրամանատարը ասաց՝ բարի: Եւ շտաբի պետ Ֆելիքս Գզողյանն իր մոտ կանչեց ինչ այն կողմ կանգնած որդուն՝ Արսենին: Ես ունկնդրեցի նրանց խոսակցությունը, լավ չէի հասկանում, թե ինչ է կատարվում: Այնինչ՝ հասկանալը հասկանում էի, բայց հավատալս չէր գալիս, որ դա իրողություն է: Հայրն առաջարկում էր որդուն իր հետ գնալ: Մյուս կողմը: Այնտեղ, ուր հալվում էր երկաթը: Որտեղ կրակում էին արդեն եւ յուրայիններին, եւ օտարներին: Որովհետեւ խառն էր: Հենց այդ պատճառով էլ շտաբի պետը ուղարկվում էր այնտեղ: Բայց որդի՛ն ինչու: Ես հարցրի նրան.

– Ֆելիքս, Արսենին ինչու՞ ես տանում:

– Նա զինվոր է:

– Հասկանում եմ:

– Չեմ կասկածում այդ տեղամասում օպերացիայի հաջողությանը: Իրադրությունը անփորձությունից է: Դա մի տեսակ «Կուրսկի աղեղ» է լեռնային պայմաններում: Որպեսզի խուճապ չլինի, ես պետք է որդուս հետ գնամ: Զինվորները ճանաչում են նրան: Նրանք ասում են Արսենը ոչ միայն համարձակ է, այլեւ երջանիկ: Եւ նա գնաց որդու հետ: Ֆելիքսը Արսենի հետ: Նրանց հետ գնաց նաեւ գեներալ Դալիբալթայանը:

Շարունակելի

Սկիզբը
21, 25, 28 մայիս,
1, 4, 8, 11, 15, 29 հունիս,
2, 7, 13, 16, 20, 23, 27, 30 հուլիս,
4, 6, 10, 17, 20, 25 օգոստոս,
3, 7, 14, 17, 20, 24, 28 սեպտեմբեր

ՍՓՅՈՒՌՔ

Ռումինահայ համայնքը զարթոնք է ապրում

Վերջերս խմբագրություն այցելեց ռումինահայ մտավորական, մանկավարժ, հրապարակախոս, բանասիրական գիտությունների թեկնածու Սարգիս Սելյանը, որը կարճատեւ այցով գտնվում էր Հայաստանում: Պրն. Սելյանը մեկն է ռումինահայ համայնքի ակնառու դեմքերից, եւ նախագահի՝ վերջերս Ռումինիա կատարած այցելության ընթացքում կատարում էր թարգմանչի դեր: Ռումինիայի հայ համայնքի պաշտոնաթերթ «Նոր կյանք» ամսաթերթը ռումինահայ մամուլի անխափան ներկայացուցիչն է՝ հրատարակվում է 1950 թվականից: Մինչեւ 1982 թ. շաբաթաթերթ էր: Հրատարակվում է պետական միջոցներով եւ հովանավորությամբ: 1990 թ. սկսած թերթը երկլեզվյան է. 10 էջ հայերեն եւ 6 էջ ռումիներեն: Տպաքանակը՝ 1000: Օգտվելով առիթից՝ պրն. Սելյանին խնդրեցինք պատասխանել մեր մի քանի հարցերին:

– Պրն. Սելյան, հայտնի է, որ սոցիալիստական տարիներին «Նոր կյանքը» խիստ ընդգծված պաշտոնական ուղղություն ուներ եւ գտնվում էր Ռումինիայի կոմկուսի մամլի տակ՝ թերթի մեծ մասը նվիրված էր Չաուշեսկուի ելույթներին: Ինչպիսի՞ն է վիճակը հիմա:

– Իսկապես, մինչեւ 1990 թ. մեր թերթը խիստ գրաքննության էր ենթարկվում: Քանի որ «Նոր կյանքը» ուղարկվում էր նաեւ արտասահման՝ սփյուռքի տարբեր գաղթօջախներ, մեզ հրահանգված էր ռումինական հայրենասիրությամբ զբաղվել: Ներկայումս, երբ գրաքննություն բացարձակապես չկա, անդրադառնում ենք բացառապես ռումինահայ գաղութի ներքին կյանքին, ինչպես նաեւ Հայաստանի, Արցախի եւ սփյուռքի տարբեր գաղթօջախների իրադարձություններին: Ռումինիայի ներքին կյանքին գրեթե չենք անդրադառնում, քանի որ անիմաստ է՝ դրսի ընթերցողին հազիվ թե հետաքրքրի, իսկ ռումինահայ ընթերցողը այդ առումով կգերադասի ռումինական թերթերը: Իհարկե, այլ բան է, երբ խոսքը վերաբերում է հայ-ռումինական հարաբերություններին, Ռումինիայի ազգային փոքրամասնություններին եւ այլն: Վերջին հաշվով «Նոր կյանքը» Ռումինիայի հայոց միության պաշտոնաթերթն է:

– Ինչպիսի՞ն է ռումինահայության վիճակը, ի՞նչ խնդիրներ են ծառացել համայնքի առջեւ հետկոմունիստական տարիներին:

–Ընդհանրապես, կոմունիստական ռեժիմի տապալումը եւ անցումը ազատ տնտեսության, դրականորեն են անդրադարձել համայնքի վրա: Եթե առաջ հայերը հիմնականում մտավորականներ էին, ապա այժմ ծնւավորվել է նոր խավ՝ վաճառականներ, ձեռնարկատերեր եւ այլն: Բացի այդ, ներկայումս Ռումինիայում նկատվում է հայերի ներհոսք: Գալիս են Իրանից, Սիրիայից, Լիբանանից, Հայաստանից: Ընդ որում, Հայաստանից գալիս են հիմնականում նրանց սերունդները, ովքեր 1946-48 թթ. Ռումինիայից ներգաղթել են Հայաստան: Եւ երբ նրանք կարողանում են ապացուցել, որ իրենց նախնիները ժամանակին ապրել են Ռումինիայում, ապա քաղաքացիություն են ստանում:

Ինչ խոսք, համայնքն ունի նաեւ իր խնդիրները: Սակայն ընդհանուր առմամբ կարելի է ասել, որ ռումինահայությունը զարթոնք է ապրում: Ունենք կիրակնօրյա դպրոց, մանկապարտեզ, իսկ պետության կողմից ընդունված օրենքի համաձայն, իրավունք ունենք դպրոցներում բացել նաեւ հայկական դասարաններ: Բացի այդ, համայնքի պահպանության գործում վիթխարի դեր է կատարում եկեղեցին: Ռումինիայում գործում են 21 հայկական եկեղեցիներ: Բավական է նշել միայն, որ այն բնակավայրերում, որտեղ հայկական եկեղեցի չի եղել, հայերը ժամանակի ընթացքում ձուլվել են: Ներկայումս եկեղեցին ակտիվորեն համագործակցում է մեր միության վարչության հետ:

– Ինչպիսի՞ կապեր կան ռումինահայ գաղութի եւ Արեւելյան Եվրոպայի հայկական գաղութների միջեւ:

– Կապեր, իհարկե, կան: 1991 թ. մենք կազմակերպեցինք համատեղ խորհրդակցություն Բուլղարիայի եւ Լեհաստանի հայկական համայնքների հետ, որի ընթացքում նույնիսկ համաձայնագիր ստորագրվեց համագործակցության վերաբերյալ: Սակայն համագործակցությունը, որպես կանոն, ընթանում է հիմնականում մշակութային բնագավառում: Բանն այն է, որ Ռումինիայի հայկական միությունը ստեղծել է առեւտրական մի ընկերություն, որի շահույթներով էլ փաստորեն լուծվում են համայնքի հիմնական տնտեսական խնդիրները: Այդ միջոցներով ստեղծել ենք տպարան, ունենք հրատարակչություն: Ճիշտ է, հրատարակվող գրականությունը հիմնականում ռումիներեն է, սակայն հրատարակում ենք նաեւ հայերեն գրքույկներ: Բացի այդ, տնտեսական այդ կառույցն օգնում է նաեւ համայնքի չքավորներին: Մինչդեռ Արեւելյան Եվրոպայի հայկական համայնքներն առայժմ նման տնտեսական կառույցներ չունեն, ուստի համայնքների միջեւ տնտեսական համագործակցության մասին խոսելը վաղ է: Խնդիրն այն է նաեւ, որ մեր համայնքում կուսակցական կառույցներ չկան, եւ ի տարբերություն այլ համայնքների, ռումինահայությունը միասնական է: Բոլոր նախադրյալները կան, որպեսզի Ռումինիայում ստեղծվի ՀԲԸՄ մասնաճյուղ:

– Վերջերս բավականին հաճախ է խոսվում այն մասին, թե ռումինահայ անվանի պատմաբան, բանասեր Հակոբ Սիրունիի արխիվի ճակատագիրն անհայտ է: Ի՞նչ կասեիք այդ մասին:

– Կասեմ, որ մինչեւ 1990 թ. Հակոբ Սիրունիի արխիվը գաղտնի էր պահվում, սակայն ներկայումս գտնվում է Ռումինիայի պետական արխիվում եւ միանգամայն մատչելի է: Անկասկած, արխիվը կարոտ է ուսումնասիրություններ եւ արժեւորման: Ես չգիտեմ, գուցե արխիվից իսկապես ինչ-ինչ կտորներ են պակասել, սակայն վստահաբար կարող եմ ասել, որ արխիվը ներկայումս կա եւ սպասում է ուսումնասիրողներին:

ԱՐՄԵՆ ԲՈՒՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

Փարիզ. Լույս տեսավ ՀՀ դեսպանատան խոսնակը

ՌԱՖՖԻ ՀԵՐԻՈՆ, ԱՐԱԵՍ

Ամփոփական թղթակից, Փարիզ

Սեպտեմբերից Փարիզում սկսեց լույս տեսնել ՀՀ դեսպանատան տեղեկագիրը: Մինչ այդ այդպիսի տեղեկագրեր էին հրատարակվում Լոնդոնի եւ Կահիրեի դեսպանատները: Չորս էջանոց, ֆրանսերեն լույս տեսնող «ՀՀ դեսպանատան խոսքը» իր անդրանիկ համարում տեղեկություններ է տալիս Հայաստանի ներքին կացության, Ադրբեջանի, Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության եւ այլնի մասին:

Տեղեկագիրը լույս է տեսնում 500 օրինակ տպաքանակով եւ տարածվում է հիմնականում ֆրանսիական խորհրդարանական, պետական-կառավարական եւ տեղեկատվական շրջանակներում, նպատակ ունենալով նրանց ներկայացնել Հայաստանի տեսակետը այս կամ այն հարցի վերաբերյալ:

Անհատապես Փարիզի ՀՀ դեսպանատունը, հակառակ իր նվազ աշխատակազմին եւ նեղ պայմաններին, ջանքեր է գործադրում աշխուժացնելու Հայաստան-Ֆրանսիա բազմազան կապերը, մասնավորապես ֆրանսահայ համայնքի մեջ: Հիշեցնենք, որ անցյալ կիրակի դեսպանատան աջակցությամբ փարիզյան սրահներից մեկում երեկո էր կազմակերպվել, նվիրված Հայաստանի անկախության երրորդ տարելիցին, որին իրենց ներկայությամբ պատվեցին նախագահ Տեր-Պետրոսյանը եւ աշխարհահռչակ երգիչ Շառլ Ազնավուրը: Երեկոյի ընթացքում ձեռնարկված հանգանակության ընթացքում հավաքվեց խոշոր գումար, որ գերազանցեց մինչ այդ եղած բոլոր հանգանակությունները:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ միջազգային

ԵՎՐՈՊԱ

Գերմանիան նշում է միավորման չորրորդ տարին

1990 թ. հոկտեմբերի 3-ը նշանակալի էր Գերմանիայի համար: Փլուզվեց Բեռլինյան պարիսպը, եւ Գերմանիան ապրեց վերածնունդ, իսկ անցյալը մնաց դառը հիշողություն: Այսօր Գերմանիան նշում է միավորման չորրորդ տարեկիցը:

Ինչպիսի՞ն է Գերմանիայի արտաքին քաղաքականությունը վերամիավորման չորս տարիների ընթացքում, Հայաստանում Գերմանիայի դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Բարբարա Բեքը պատասխանեց:

Տոտալիտար իշխանություններով վարչական կառուցվածքներ նոր ձեւերով հողում: Արդյունաբերությունը, որը գործում էր պլանային տնտեսության սկզբունքով, առանց հաշվի առնելու այնպիսի գործոններ, ինչպիսիք են պահանջարկը, արժեքը եւ էկոլոգիական պահանջարկը, հարկավոր էր տեղափոխել շուկայական ռելսերի վրա, նոր արդյունքների արտադրություն եւ կողմնորոշել դեպի նոր շուկաներ: Նախորդ չորս տարիները բնորոշ էին մեծ ջանքերով, ինչպես ֆինանսների ընդգրկումով, այնպես էլ առանձին անձանց կողմից: Իսկ մեր հայրենակիցները կան կարծեր: Պատմական փորձի հիման վրա դա թերեւս ամենամեծ նվերն է, որ Գերմանիան կարող էր հուսալ 1900 թ. միավորման ժամանակից: Գերմանիայի միավորումը խաղաղության եւ ազատության բոլոր հարեւանների հետ համաձայնության պայմաններում, հստակ նպատակադրված երկարաժամկետ արտաքին քաղաքականության արդյունք էր:

Դրա հանգուցակետերը հետեւյալն են:

Միավորված Եվրոպա քաղաքական եւ տնտեսական մուտք գործելու

լի ամիսները, որոնք անցել են 1989 թ. Բեռլինյան պատի անկումի եւ մեր երկրի 1990 թ.-ի հոկտեմբերի 3-ի միացման արանքում, մեզ՝ գերմանացիներիս համար անմոռանալի ժամանակ էր, որը խոր հետք թողեց մեր գիտակցության մեջ: 40 տարիների ընթացքում Գերմանիան գտնվում էր «սառը պատերազմի» կենտրոնում, աշխարհը երկու բեւեռային ճամբարի բաժանող անդունդը անցնում էր երկրի միջով: Տասնամյակներ շարունակ մենք ապրում էինք ոչ միայն պառակտման, այլ այն բանի գիտակցումով, որ Արեւմուտքի ու Արեւելքի միջեւ ռազմական գործողությունների ծավալման դեպքում Գերմանիան անխուսափելիորեն կվերածվի մարտադաշտի, որտեղ հնարավոր է միջուկային զենքի կիրառումը: 1989 թ. աշնանը Գերմանիայում տեղի ունեցած հեղափոխությունը նշանավորում է այդ ժամանակաշրջանի ավարտը: Գերմանական միասնության օրը մեր առջեւ ծառացած խնդիրները խորը էին: 40 տարվա դիկտատուրայից հետո հարկավոր էր ստեղծել դեմոկրատական քաղաքական եւ Գերմանիայի արեւելյան մասում ուղղակի հրաշքներ էին գործում: Այսօր մենք կարող ենք հավաստել հետեւյալը՝ չնայած բոլոր մնացած չլուծված հիմնահարցերին, գործը առաջ է շարժվում: Ներկայումս, միացումից չորս տարի անց, Գերմանիայի արեւելյան հողերը Եվրոպայի առավել արագ տնտեսական աճի տեմպերով զարգացած տարածաշրջան են:

Արտաքին քաղաքականության առումով, Գերմանիայի վիճակը կարճ ժամանակահատվածում արմատապես վերափոխվել է: Հաղթահարված էր արմատական հակամարտությունը, որի ելակետն էր հակամարտությունը՝ բաժանված Գերմանիայի շուրջ: Մենք բոլորս բնակվում ենք անհամեմատ անվտանգ աշխարհում: Առաջին անգամ պատմության ընթացքում Գերմանիան ձեռք է բերել միասնություն ոչ թե հակառակ հարեւանների կամքին, այլ նրանց համաձայնությամբ: Հարեւաններից ոչ մեկի հետ Գերմանիան չունի որեւէ վեճ, այլ նրանցից յուրաքանչյուրի հետ ունի սերտ եւ բարեկամա-պատրաստակամությունը:

Անվտանգության միության հավաքականությունը: Միության հիմնադրման պահից նրա քաղաքականությունը միշտ հստակ եւ կանխատեսելի էր: Միությունը միշտ անում էր արտաքին վտանգի առջեւ եւ բարեկամության եւ համագործակցության ձեռք մեկնելու նախկին հակառակորդին առաջին իսկ հնարավորության դեպքում: ՄԱԿ-ի գործունեությունը, կառուցողական մասնակցությունը, զարգացման քաղաքականության անցկացման, Հյուսիսի եւ Հարավի միջեւ երկխոսության անցկացման, շրջակա միջավայրի պաշտպանության եւ մարդու իրավունքների պաշտպանության հարցում: Այսպիսով, Գերմանիան կարողացավ գրավել միջազգային հանրության վստահությունը որպես գործընկեր, որը մասնակցում է մարդկության գլոբալ հիմնահարցերի լուծմանը:

Այսպիսի երկարաժամկետ եւ նախագուշակելի քաղաքականությունը Գերմանիային հանգեցրեց խաղաղության եւ ազատության:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Վզնոց-ցուցանակները օգնեցին

Տասնյակ հազարավոր գերմանական ընտանիքներ մինչեւ այժմ ոչինչ չգիտեն իրենց հարազատների մասին, բացի այն, որ նրանք անհայտ կորել են: 22-ամյա ուսանող Պիտեր Զիլլը, Բոննից, ռուսական «Իսկատել» խմբի հետ ուղեւորվել է որոնելու Ռուսաստանում իր հայրենակիցների գերեզմանները եւ եղել է մի քանի ճամբարներում ու ճակատամարտի վայրերում: Որոնողները հայտնաբերել են հարյուրավոր չթաղված ոսկորների եւ 34 գերմանացի զինվորների կմախքներ: Նրանցից շատերը ճանաչվեցին շնորհիվ վզնոց-ցուցանակների: «Սմոլենսկի անտառներում անթիվ չթաղված զինվորներ կան», ասում է Զիլլը: Տեղաբնակները աշխատում են հեռու մնալ այդ սարսափելի վայրերից: Բայց գտնվում են եւ այնպիսիք, որոնք զենք, ոսկյա ատամներ եւ այլ արժեքներ ձեռք բերելու նպատակով, այցելում են այդ վայրերը: Որոնողները անհանգստություն են հայտնում, որ զինվորների վզնոց-ցուցանակների յուրացումը թալանիչների կողմից զրկում է մարդկանց հարազատների մասին տեղեկություն ստանալու վերջին հույսից:

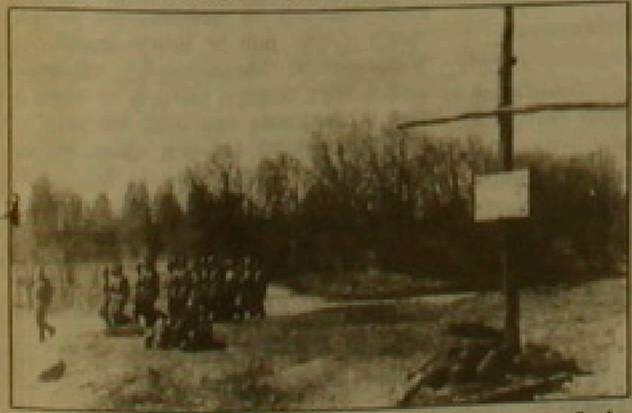

Գերմանիան ծերանում է

2030 թվականին գերմանացիների մեկ երրորդը կկազմեն 60-ից բարձր տարիքի մարդիկ: Ծնելիության անկման եւ կյանքի տեւողության աճի հետեւանքով գերմանական հասարակությունը «կծերանա»: Այն դեպքում, երբ զարգացող երկրները ռեկորդներ են խփում ազգաբնակչության աճի տեմպերով, Գերմանիան մեկն է այն մի քանի ինդուստրիալ զարգացած երկրներից, որոնցում նվազում է բնակչության թիվը եւ աճում հասարակության տարիքը: Վերջին 20 տարում Գերմանիայի բնակչության քանակը աճել է ներգաղթողների հաշվին: Այդ «խաղաղ հեղափոխությունը» կարող է հսկայական փոփոխություններ առաջացնել գերմանական հասարակության մեջ, պարունակելով երկրի տնտեսությանը սպառնացող վտանգ, առաջացնելով կենսաթոշակների ապահովման լուրջ հիմնահարցեր: Գերմանիայի մրցունակությունը տնտեսական առումով արագ զարգացող Հարավարեւելյան Ասիայի երկրների նկատմամբ կտրուկ կարող է նվազել:

Եղինջը բույսի եւ գործվածքի համար

Եղինջը կծող, բայց օգտակար բույս է: Կիրառական բուսաբանության ինստիտուտի կենսաբան, 28-ամյա Ջենս Դրեյերը, հազար տարի անց կրկին օգտագործում է մոլախոտ համարվող բույսը որպես գործվածքներ եւ թուղթ պատրաստելու նյութ: Եղինջը, ի տարբերություն առողջության համար վտանգավոր եւ քիմիկատներ պարունակող բույսերի, կենսաբանորեն մաքուր մթերք է, որն առավելություն ունի նաեւ բամբակի նկատմամբ: Բացի մնացածից, եղինջը «կատարյալ դեղամիջոց» է ցանովի դաշտերի եւ հողի համար, մաքրում է դրանք նիտրոգեններից եւ այլ քիմիական միացություններից: Մնում է ամենազգալի խնդիրը. ընդլայնել եղինջի աճեցման տարածքները եւ սկսել արտակարգ գործվածքի արտադրությունը: «Ես կարծում եմ, որ այդ գործվածքը գերազանց կվաճառվի», ասում է Համբուրգի մի խանութի տեր, նշելով բնակչության շրջանում կտորեղենի նկատմամբ աճող հետաքրքրությունը:

Նյութերը եւ լուսանկարները DPA-ի

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ավելի վատ է միայն Աֆրիկայում

ՄԱԴՐԻԴ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Համաշխարհային տնտեսությունը հաղթել է տալիս ճգնաժամին եւ վստահաբար մտնում է զարգացման նոր փուլ: Այսպիսի եզրակացություն է պարունակում Միջազգային արժութային հիմնադրամի (ԱՄՀ) զեկուցագիրը, որը հրապարակվել է այսօր Մադրիդում, որտեղ հաջորդ շաբաթ, Համաշխարհային բանկի հետ համատեղ, կկայանա այդ կազմակերպության ամենամյա ասամբլեան:

«Աշխարհի տնտեսական ակտիվության եւ առեւտրի առողջացումը արձանագրվել է 1994 թ. առաջին կեսում», ասված է ԱՄՀ-ի հետազոտական ծառայության «Համաշխարհային տնտեսության հեռանկարները» զեկուցագրում: Արեւմտյան Եվրոպան եւ Ճապոնիան սկսել են դուրս գալ վերջին 50 տարիների ամենախոր անկումից, ակնհայտորեն բարելավվել է տնտեսական իրավիճակը Մեծ Բրիտանիայում, Կանադայում եւ Ավստրալիայում, իսկ Միացյալ Նահանգներում արդեն վերականգնվել է արտադրական հզորությունների օգտագործման բարձր մակարդակը: Որպես համաշխարհային տնտեսության իրավիճակի բարելավման դրական միտում, ԱՄՀ-ի փաստաթղթում նշված են Ասիայի զարգացող երկրների եւ Լատինական Ամերիկայի որոշ տնտեսություններում դիտվող գործընթացները: Կենտրոնական Եվրոպայի եւ Բալթյան երկրներում կանգ է առել արտադրության անկումը, որը առկա էր անցման ժամանակաշրջանի առաջին փուլում, դրանցից մի քանիսում նույնիսկ վերականգնվել է տնտեսական աճը:

Ի տարբերություն դրա, Ռուսաստանում, Ուկրաինայում, Բելառուսում, Անդրկովկասի եւ Միջին Ասիայի երկրներում շարունակվում է անկումը: Արժեզրկումը տեւականորեն նվազել է, բայց հարաբերականորեն դեռ մնում է բարձր:

Չնայած հումքի գների բարձրացմանը հետո Աֆրիկայի որոշ երկրներում վիճակը սկսեց բարելավվել, բայց ընդհանուր առմամբ տնտեսական իրավիճակն ամբողջ մայրցամաքում մնում է ծանր, նշվում է հետազոտության մեջ: ԱՄՀ-ի փորձագետների գնահատմամբ, ընթացիկ տարում համաշխարհային տնտեսության աճը ընդհանուր առմամբ կկազմի 3 տոկոս, իսկ 1995 թվականին՝ 3,5 տոկոս:

ԱՍԻԱ

Չինաստանի ազգային տոնը

Հոկտեմբերի 1-ին չին ժողովուրդը նշում է իր գլխավոր տոնը՝ ՉԺՀ-ի կազմավորման 45-րդ տարեդարձը:

Չինական հրաշքի մասին այսօր աշխարհում ավելի ու ավելի հաճախ են խոսում: Վերջին տարիներին երկիրը աննախադեպ տնտեսական ցատկ է կատարել պլանային տնտեսության եւ շուկայական բարենորոգումների աստիճանական իրագործման հաջող զուգակցման շնորհիվ: Այս տարվա միայն վեց ամսվա ընթացքում ՉԺՀ-ի արժույթի պահուստներն աճել են 50 տոկոսով եւ կազմել 32 միլիարդ դոլլար:

Այդուհանդերձ, ՉԺՀ-ի պետխորհրդի օրերս կայացած նիստում վարչապետ Լի Պենը առաջարկեց ժամանակավորապես հետաձգել շուկայական նորամուծությունները պետական հատվածում, այս տարի հրաժարվել գների հետագա ազատականացման ծրագրերից, բոլոր ուժերն ուղղելով արժեզրկման դեմ պայքարին: Ընթացիկ տարի պլանային 10-ի փոխարեն այն ներկայումս գերազանցում է 25 տոկոսը:

«Առանց ուժեղ, տնտեսապես արդյունավետ ձեռնարկությունների, Չինաստանում չի կարող սոցիալիզմ լինել», հայտարարել է կառավարության ղեկավարը:

Թե ինչպիսին կլինի հետագա ընթացքը ՉԺՀ-ի տնտեսության մեջ՝ ցույց կտա ապագան:

Իսկ ներկայումս Չինաստանը իր դռները է բացել բոլոր երկրների առջեւ եւ լավատեսական տրամադրությամբ է նշում իր տոնը:

Զարգանում են նաեւ չին-հայկական կապերը ամենատարբեր ոլորտներում:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հեքմաթիարի կողմնակիցները վերագրավել են կորցրած դիրքերը

ԴԵԼԻ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Աֆղանստանի նախագահ Բուրխանուդդին Ռաբբանիի կազմավորումների եւ ընդդիմադիր վարչապետ Գուլբեդդին Հեքմաթիարի միացյալ ուժերի միջեւ երեկ կատաղի մարտեր էին մղվում Քաբուլի համալսարանի եւ խորհրդային զորքերի նախկին հենակետի շրջանում: Աֆղանստանի Բախտար լրատվական գործակալության հաղորդման համաձայն, նախագահի կողմնակից Աֆղանստանի շիաների իսլամական շարժումը Աֆղանստանի իսլամական ընկերության կազմավորումների աջակցությամբ ծանր մարտերից հետո հենակետի տարածքում իր կորցրած դիրքերը:

ՄԱԿ-ի փորձագետները Ռուանդայում

ՆԱՅՐՈԲԻ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՄԱԿ-ի 20 փորձագետներ չորեքշաբթի Ռուանդա ժամանեցին հերքելու այն հաղորդումները, թե երկրի նոր կառավարության թութսի ազգությունից կազմված զորքերը սիստեմատիկաբար սպանում են հութու ազգության ներկայացուցիչներին: Ռուանդայի մայրաքաղաք Քիգալիից ստացված հաղորդումների համաձայն, այդ մասին մամլո ասուլիսում հայտնել է Ռուանդային օգնող ՄԱԿ-ի խմբի ներկայացուցիչ մայոր Ժան Գի Պլանտը: Նրա խոսքերով, փորձագետները կաշխատեն միայն երկրի հարավ-արեւելքում՝ ամենավտանգավոր շրջանում, որտեղ, Քիգալիի իշխանությունների տվյալների համաձայն, հութու ծայրահեղականներն ամեն օր հարձակումներ են կատարում հարեւան Տանզանիայից եւ ահաբեկում վերադարձող գաղթականներին:

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Թուրք-ռումինական նոր համատեղ ձեռնարկություն

Ռումինիա եւ Լեհաստան կատարած մեկշաբաթյա այցելությունից վերադառնալուց հետո Թուրքիայի պաշտպանության նախարար Մեհմեդ Գյոլհանը հայտարարել է, որ Ռումինիայի հետ համաձայնություն է ձեռք բերվել համատեղ գրահամեքենաներ արտադրելու մասին: Թուրքական Nurol եւ ռումինական Radnel ֆիրմաների մասնակցությամբ ստեղծվող համատեղ ձեռնարկությունը արտադրելու է RD-94 տիպի հետեւակային գրահամեքենաներ:

Պատասխանելով «Հյուրիեթի» թղթակցի հարցերին (19 սեպտ. 94), նախարարը մասնավորապես ասել է. «Մենք կարիք ունենք գրահամեքենաների, իսկ Ռումինիան՝ ՆԱՏՕ-ի ստանդարտների: Նախատեսվող գրահամեքենան, որի առաջին նմուշը տարեվերջին կբերվի Թուրքիա եւ կփորձարկվի, ժամում զարգացնում է մինչեւ 80 կմ արագություն, հաղթահարում է մինչեւ 60 աստիճան թեքության բարձունքները եւ 4 ժամ լողում է ջրում»: Ըստ նախարարի, սեփական կարիքները հոգալուց հետո այս մեքենաները կարող են հանվել նաեւ արտաքին շուկա:

Ըստ թուրքական կողմի տվյալների այսօր ռումինական շուկայում գործունեություն ծավալող թուրք ձեռներեցների թիվը հասել է 3 հազար 200-ի:

Ա.Ա.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Կոմիտաս քառյակը 70 տարեկան է

Կոմիտասի անվան 70-ամյա քառյակն իր հոբելյանին ներկայանում է համերգաշարով: Այս օրերին աշխարհահռչակ քառյակի կատարմամբ բեմահարթակից հնչում են բազմաժողովրդական ստեղծագործություններ, որոնք և հյուսել են քառյակի ստեղծագործական համբավը:

Համաշխարհային կատարողական արվեստի պատմության մեջ, մանավանդ կվարտետային բնագավառում, հաճախ չես հանդիպի ստեղծագործական այսպիսի կոլեկտիվի նման երկարակեցության:

1924 թվականին Մոսկվայի կոնսերվատորիայի չորս հայ ուսանողի՝ Ավետ Գաբրիելյանի, Լևոն Օհանյանի, Միխայել Տերյանի, Սարգիս Ասլամազյանի նախաձեռնությամբ կազմված այս քառյակը այնչափ հաստատ էր ստեղծագործական իր համբավով, որ այսօր մենք մասնակից ենք ազգային մշակույթի պատմության կարևոր մի էջի արձանագրմանը: Եվ չնայած գեղարվեստական և կազմակերպչական ծանրությունն իրենց ուսերին կրող Ավետ Գաբրիելյանի և Սարգիս Ասլամազյանի կողքին տարիների ընթացքում փոխվեցին մի քանիսը, բայց քառյակն իր անսամբլային կարողություններով մնաց նույնը: Այսօր երախտագիտությամբ պետք է հիշել բոլորի անունները՝ Գրիգորի Սարաջյան, Նիկիտա Բալաբանյան, Արմեն Գևորգյան: Իր առավել երկարատև միասնությամբ քառյակը ներկայացավ Հենրիկ Թալալյանի, Ռաֆայել Դավիդյանի մասնակցությամբ: Այս տարիներին էլ այն ձեռք բերեց համաշխարհային ճանաչում:

Կոմիտասի անվան քառյակի անվանակիր դարձավ 1932-ին, սկզբում կոչվում էր «Մոսկվայի կոնսերվատորիայի առաջավորների քառյակ») կենդանի շունչը, ստեղծագործական սկզբունքները, երաժշտության նվիրվածության բարձրագույն զգացմունքները երաժշտասեր հասարակայնությանը բերում են այսօրվա կազմի երաժիշտները՝ Էդվարդ Թադևոսյանը, Սուրեն Հախնազարյանը, Ալեքսանդր Կոսեմյանը, Ֆելիքս Սիմոնյանը: Այս կազմում նույնպես փոփոխություններ եղան (Հակոբ Մեհրինյան, Յակով Պասյան), բայց 1976-ից քառյակի «դիրիժորական փայտիկը» ստանձնած Էդվարդ Թադևոսյանը հաստատորեն առաջնորդեց քառյակի ստեղծագործական ընթացքը: 1970-ից Մոսկվայում նստելով Ավետ Գաբրիելյանի կողքին, նա եղավ 52 տարի անընդմեջ աշխատող իր դաստիարակի, գեղարվեստական ղեկավարի, առաջին ջութակահարի արժանի հետևորդը: Եվ կոլեկտիվի 70-ամյակին նվիրված համերգաշարի կատարողական բարձր գեղարվեստականությունը, այն էլ արտիստական կյանքի համար ոչ բարենպաստ մեր այս օրերում, դրա վառ վկայությունն է:

Առաջին համերգում (սեպտեմբեր 10) հնչեցին Շուբերտի և Բրամսի կվարտետները:

Շուբերտի հանրահայտ «Աղջիկն ու մահը» կվարտետում հնչեց նրան բնորոշ ճակատագրի դեմ մարդու անզորության, հուսալքվածության խոր ողբերգականությունը: Բայց այդ ողբերգականը դարձված էր լուսավորի այն երբևանգներով, որ կրում է շուբերտյան [illegible] ռոմանտիկ երգայնությունը:

Դանիլինն այս ընկալումն ունեցավ կոմիտասցիների կատարման դրամատուրգիական մտածողության հստակությամբ, որ կերտվեց յուրաքանչյուր դերամասի ինքնատիպությամբ շաղախված անսամբլային ամբողջականությամբ, երաժշտական նյութի յուրահատուկ զգացված ֆրազավորմամբ, տրամաբանականի անհրաժեշտ ընդգծումներով:

Բրամսի 2 կվարտետին հատկապես անհրաժեշտ անսամբլային կուռ հնչողությունն ապահովեց՝ կոմպոզիցիայի անկաշկանդ, սահուն ընթացքը, որում օրգանական միասնությամբ ներկայացան Բրամսի անկրկնելի, անհատական ոճին բնորոշ խստաշունչ ուժը, քնքուշ լռությունը, սրտակից մտերմությունը, լռիկ կենտրոնախոհությունը: Եվ այս ամենը՝ արտիստական առանձին հմայքով:

Երկրորդ համերգում (սեպտեմբեր 24) քառյակը նվագեց Մոցարտի կվինտետը լարային կվարտետի և կլարնետի համար և Պաուլ Հինդեմիթի «Մինիմաքսը»:

Մոցարտի կամերային-գործիքային երաժշտությանը, նաև կատարվող կվինտետին տիպական զարգացած ու նրբագեղ պոլիֆոնիկ (բազմաձայն) կառույցը, քառյակը հնչեցրեց վարպետությամբ:

Կվինտետի թեմատիկ նյութի զարգացման ընթացքում ակտիվորեն մասնակցող հինգ գործերի դերամասային ընդգծումներով հանդերձ առաջնորդը մնում էր առաջին ջութակը: Լարային կվարտետային միասնությամբ ներդաշնակվեց Գեղամ Գրիգորյանի կլարնետի համակցությունը, որի կատարման երաժշտական, տեմբրային արժանիքները միշտ առինքնող են լինում: Միայն թե դրամատիկ Լարգետոյի հատվածներում կուզես առավել այդպիսին լսել նաև կլարնետի հնչողությունը:

20-րդ դարի բարձրակետերից մեկը ներկայացող Պաուլ Հինդեմիթի ստեղծագործությունն իր «խռովարար» ավանդներով շատ տիպական է նաև նրա կամերային երաժշտությանը: Եվ նրա երկերին բնորոշ սկեպտիցիզմը, հեգնանքը, գրոտեսկը հնչեցին նաև համերգում կատարվող 6 մասից կազմված «Մինիմաքսում»: Այստեղ ամփոփված տրամադրությունների արտահայտման համար կոմիտասցիները գտել էին ընդգծուն գույներ՝ զանեղ հումոր, հակառոմանտիկ շեշտադրումներ:

Եթե արվեստագետն իր ժամանակի զավակն է, նա հատկապես պիտի զգա իր ժամանակի բարախոսը: Ժամանակի շունչը ներկայացնող հայտնությունները երաժշտական կատարողական արվեստում ընկալվեցին ավելի դասական էնտուզիազմով և հավանությամբ, քան ամենք թատերական և կինեմատոգրաֆիական պրակտիկայում: Մինչդեռ կոմիտասյան քառյակը ժամանակակից շունչ բերում է ոչ միայն արդիական հեղինակների գործերում, այլև դասականների երկերում:

Իսկ համերգներն ամփոփող կոմիտասյան նյութերով ստեղծված Ասլամազյանի մանրանվագները քառյակը հնչեցնում է հրաշալի վարպետությամբ: Յուրաքանչյուր մանրանվագում ամփոփված տրամադրությունն ու կերպարն ունկնդրին հաղորդվում է ազգային գույների անսահման համայնապատկերով:

ԱՐԱՔՍԻ ՍԱՐՅԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Պատմությունն աղավաղելու փորձեր

Օսմանյան կայսրության վերջին տարիների մասին գրող անգլիացի պատմաբանները սովորաբար շեշտը դրել են կենտրոնական իշխանությունների, կառավարման համակարգի հարցերի վրա, անտես անելով այնտեղ առկա բնակչության բազմազանությունը, կառուցվածքային առանձնահատկությունը: Դրանով նրանք փաստորեն արտահայտել են բրիտանական կառավարության կենտրոնական, ռազմավարական շահերը, որն առաջին հերթին Թուրքիային դիտում էր որպես ռուսական էքսպանսիոնիստական (հատկապես դեպի Հնդկաստան) ձգտումների դեմն առնող մի հզոր, անբաժան կայսրություն:

Այս հանգամանքն էլ նկատի առնելով, անգլիացի հանրահռչակ պատմաբան, իր հայանպաստ, անաչառ գրություններով մեզ ծանոթ Քրիստոֆեր Ուոքերն Ամերիկայում հրատարակվող անգլիատառ «Արմինիըն Միռոր Սփեքթեյթոր» շաբաթաթերթի սեպտեմբերի 3-ի համարում գրախոսում է երկու գիրք, որոնք առնչվում են հայերի և Հայկական դատի հետ: Դրանցից առաջինը էսսեների հավաքածու է՝ գրված Ալան Կաննինգհեմի կողմից և կոչվում է «Արևելյան հարցը 19-րդ դարում» (Բ հատոր): Խմբագիրն է Էդուարդ Ինգրեմը:

Իսկ երկրորդը՝ «Կայսերապաշտություն, ավետարանականություն և Օսմանյան կայսրության հայերը. 1878-1896» ուսումնասիրություն է կատարված Ջերեմի Սոլթի կողմից:

Ըստ Ուոքերի, երկու գործերն էլ «տառապում են նյութի մակերեսայնությամբ», խոր, գիտական մոտեցման պակասությամբ և անբավարար աղբյուրների օգտագործմամբ:

Չնայած գիրքն ընդհանրապես արժի կարդալ, գրում է նա առաջինի մասին, Կաննինգհեմն, այնուամենայնիվ, անտեսում է լուրջ, գիտական հրատարակումների փաստերը և հենվում 19-րդ դարի անգլիացի մի քանի պատմական ճանապարհորդների գրառումների վրա: Նրա անգլո-օսմանյան հարաբերությունների բացթողումների շարքին, Ուոքերը թվարկում է հատկապես այն, որ 1908-ին Բրիտանիան վեհերոտ գտնվելով հրաժարվել էր պաշտպանել սահմանադրական Թուրքիայի գոյությունը: Չէ՞ որ դրան կարող էին հետևել Եգիպտոսում և Հնդկաստանում նման սահմանադրական բարեփոխումների պահանջները:

Երկրորդ գիրքն Ուոքերը ընդհանրապես թյուրիմացություն է համարում, նշելով, որ հեղինակը որակապես չի ընկալում 19-րդ դարի բրիտանական բարեսիրության չափն ու նրբությունը: Ընթերցողն անմիջապես կռահում է, գրում է նա, որ հեղինակն անտեղյակ է հայերից կամ շատ քիչ բան գիտի նրանց մասին: Բայց ամենախոցելի կետը Ուոքերը համարում է պատմական աղբյուրներից օգտվելու հեղինակի անճարակությունը: Որպես օրինակ բերում է 1894-ի Սասունի ջարդերը, որի մասին բրիտանացի դիվանագետները նշել են, որ 900-3000 հոգի են սպանվել, մինչդեռ Սոլթը նշում է ընդամենը 265 հոգի: Նա չի մեջբերում, գրում է Ուոքերը, անգամ սըր Ռոբերտ Գրեյվզին, որն այդ ժամանակ Էրզրումում Բրիտանիայի հյուպատոսն էր, և որի գրառումներում կարդում ենք, որ Սասունում հինգ հազար հայ է սպանդի ենթարկվել:

Սոլթը առավել ջանքեր է գործադրում հայերին մեղադրելու իրենց իսկ ջարդերի մեջ, անտեսելով պաշտոնական աղբյուրների բազմաթիվ փաստեր, որոնցից Ուոքերը նշում է Կուրզոնի հեղինակավոր արտահայտությունը Համայնքների պալատում 1896 թվի մարտի 3-ին այն մասին, թե օսմանյան կառավարությունը ծրագրավորված կոտորում է իր երկրի հայ ազգաբնակչությանը, և տեղի կարգերի հասարակական գրանցյակի նյութերը, որոնցում մանրամասն նկարագրված են և կառավարական հրամանները, և բարձր պաշտոնյաների մասնակցությունը դրանց կատարմանը:

Հ. Օ.

ԵՐԵՎԱՆ

Մաեստրոն նվագում է անցորդների համար

Նա «բացօթյա» համերգներ է նվիրում Երևանի Վերնիսաժի այցելուներին, երիտասարդական մետրոյի անցորդներին... Ակորդեոնահար Էդվարդ Բաղդասարյանն, ինչպես ինքն է ասում, «երաժշտական կրթություն է ստացել... իրենց խոհանոցում», 1957 թվից, երբ ակորդեոն գնեց և սկսեց ընդօրինակել ֆիլմերի, համերգների սիրված մեղեդիները: 1960-ին Հայաստանի սիմֆոնիկ նվագախմբի կոնցերտմեյստեր Բենիամին Չալղրանյանը՝ նրան լսելով, առաջնորդեց ֆիլհարմոնիա: Մի քանի տարի Արեւ Բաղդասարյանի հետ աշխատելուց հետո հասկացավ, որ իր մեջ առավել ամուր է մենակատարը, անհատականությունը: Այնուհետեւ իր պարողիկ ընկերների հետ 20-25 տարի շրջագայեց ԽՍՀՄ-ում: Հետո սկսեց նվագել ռեստորանում. «Չնայած տհաճ էր, բայց փոխարենը մարեցի իմ մեղեդիները... Ի դեպ, երաժշտությունն ազգություն չունի, համամարդկային է: Վերջերս Հայաստանում օտարերկրյա դեսպաններից մեկի մոտ հյուրընկալության ժամանակ» նվագեցի թե հայկական, թե ժողովրդական, թե խմբանական երաժշտություն, բոլոր

կատարումներն էլ «բռավոներով» ընդունվեցին»:

Իսկ «բաց երկնքի տակ» նվագել սկսեց այն բանից հետո, երբ Բաքվից փախստականներին օգնելու համար նրանց ակորդեոնը տարավ Վերնիսաժում վաճառելու: Վաճառեց ու մնաց այնտեղ՝ նվագելու: «Ես փողի համար չեմ նվագում, ով տալիս է՝ շնորհակալ եմ, ով ոչ՝ էլի շնորհակալ եմ: Ամենամեծ վարձատրությունն ինձ համար լուսավորված դեմքեր տեսնելն է... Բացի այդ, բոլորը չէ, որ հնարավորություն ունեն ինձ լսելու համար դահլիճ գալ: Դահլիճում էլ հնարավոր չէ լսարանի հետ անմիջական կապ հաստատել, այստեղ մի տեսակ հարազատանում եմ բոլորին»:

Այնուամենայնիվ, ակորդեոնահարը մտածում է Հայաստանից հեռանալու մասին. «Ամերիկայում, Կանադայում հեռուստատեսությամբ ցուցադրել են իմ ելույթները: Սիրիայից հրավեր եմ ստանում, հաճույքով կմեկնեմ»:

Ի՞նչ անես, հայը սիրում է մեծ ծափ փառքերը, ու թերեւս ամբողջ աշխարհի հետ հարազատանալու փափագ ունի:

ԱՐԱՄ ԱՐԶՕՅԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Լույս տեսավ «Շրջան» շաբաթաթերթը

Երևանում լույս տեսավ «Շրջան» թերթի առաջին համարը, որի հիմնադիրն է վերջերս ստեղծված «Ազգային ուղեւորություն» հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունը պատգամավոր Սամվել Շահինյանի ղեկավարությամբ: Նոր թերթը լույս կտեսնի 3000 տպաքանակով: Ինչպես հաղորդում է «Սնարք»՝ ըստ արդարադատության նախարարության, այսօր հանրապետությունում գրանցված են շուրջ 380 լրատվական միջոցներ, սակայն նրանց մեծ մասը չի գործում ֆինանսական դժվարությունների պատճառով: Թերթի խմբագիրն է Միխայել Հայրապետյանը:

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ-եգիպտական մշակութային կապեր

Եգիպտոսը նախապատրաստվում է Հայաստանի հետ կնքել մշակութային պայմանագիր: Այս մասին հայտնեց Հայաստանում Եգիպտոսի գործերի ժամանակավոր հավատարմատար դոկտոր Ֆուադ Ահմադ Ռասլանը: «Սակայն մշակութային համագործակցությունը մեր երկրների միջև արդեն սկսված է», շարունակեց հավատարմատարը: Ներկայումս ԵԱՀ-ում են գտնվում հայկական պարի խմբեր, իսկ իր երկրի մշակույթը Հայաստանին ներկայացրեց եգիպտական «Պորտ Սաիդ» խումբը, որ Հայաստան էր ժամանել պարային համույթների միջազգային երկրորդ փառատոնին մասնակցելու: «Ներկայումս Հայաստանի հետ մեր հարաբերությունները բավական բարենպաստ են, և սպասում ենք, որ էլ ավելի կլավանան», ասաց դոկտոր Ֆուադ Ահմադ Ռասլանը:

ԼՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՔԵՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՊՈԶԻՏՈՐՆԵՐԻ ԵՎ ԵՐԱԺՇՏԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

սիրով Ձեզ հրավիրում են Արցախի հերոսամարտիկ

ԿԱՐՈ ՔԱՀՔԵՃՅԱՆԻ

հիշատակին նվիրված համերգին, որը տեղի կունենա 1994 թ. հոկտեմբերի 1-ին, ժամը 14:00-ին, Արամ Խաչատրյանի տուն-թանգարանի համերգասրահում:

Հասցեն՝ Պլեխանովի 3
(մուտքը Մարշալ Բաղրամյան պողոտայի կողմից)

digitised by A.R.A.R.@

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ֆուտբոլը նվաճում է Ասիան

Վագրերը սրում են իրենց ճանկերը

2002 թվին Ճապոնիան սպասում է մեծ ֆուտբոլին

Մ. Նահանգներում ավարտված աշխարհի առաջնությունը ցույց տվեց, որ ֆուտբոլը նվաճել է տասնյակ միլիոնավոր ասիացիների սրտերը: Հաջորդ առաջնությունը տեղի կունենա Ֆրանսիայում: Իսկ ո՞վ կլինի նոր հազարամյակի առաջին չեմպիոնը՝ Բրազիլիա՞ն, Գերմանիա՞ն, Արգենտինա՞ն: Միգուցե, Բուլղարիան կամ Շվեդիա՞ն: «Էլիտ ռլանեսի» ամսագիրը համարձակվում է ենթադրել, դա կլինի Ասիայի թիմերից մեկը: Եւ բերում է իր փաստարկները:

Ասիական ֆուտբոլի նկատմամբ հետաքրքրությունը հիմնավորված է: Մինչեւ հիմա ասիական աշխարհամասը մնում էր «թիվ 1 սպորտի» ճամփեզրին: Աշխարհի վերջին առաջնությունում ասիական երկու թիմերը առանձնապես դափնիներ չբերեցին: Տպավորություն թողեց Սաուդյան Արաբիան: Հարավային Կորեայի թիմը զարմանք պատճառեց եւս մեկ թվում նաեւ գերմանացիներին, բայց դեռեւս քիչ է հավակնելու «ոսկե ապաժամի»:

Վերջերս ֆուտբոլի ասիական ֆեդերացիան, որի կենտրոնը գտնվում է Քուալա-Լումպուրում (Մալայզիա), Լոզանից, ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիայից (ՖԻՖԱ) հեռագիր ստացավ: Նրան բավականին խստորեն հարցումով առաջարկվում էր վերջապես անվանել այն երկրի թեկնածությունը, որը կվերցնի 2002 թվականի մրցումների եզրափակիչ մասի կազմակերպումը, հակառակ դեպքում այն կհանձնարարվի այլ մայրցամաքի ֆեդերացիայի, օրինակ, հարավամերիկյան կամ աֆրիկյան: Թեկնածու կարող է լինել նաեւ Ավստրալիան:

2002 թվականի մրցումները Ասիայում կազմակերպելու ցանկություն հայտնեցին Հարավային Կորեան եւ Ճապոնիան: Նրանցից յուրաքանչյուրը բերում է իր փաստարկը: Սեուլը ոգեւորված է, որ 1994 թվականի աշխարհի գավաթի եզրափակիչի համար գրանցված ութ թիմը իրեն ինքնաբերաբար դարձնում է բերում առաջատարների խումբ: Իսկ Տոկիոյում նախընտրում են ավելի քիչ խոսել եւ ավելի շատ գործել, չնայած ճապոնական ֆուտբոլիստները աշխարհի առաջնությանը չմասնակցեցին, զիջելով հարավկորեացիներին եւ արաբներին: Սակայն «ճապոնական թիմը», այնուամենայնիվ, մեկնեց ԱՄՆ: Ճապոնացի ճարտիկ եւ փորձառու գործարարները ՖԻՖԱ-ում ծավալել էին խանդավառ լոբբիստական գործունեություն:

Այժմ Ճապոնիան պատրաստվում է ամբողջ աշխարհին ցույց տալ իրենց ինչ հնարավորություններ ունեն աշխարհի առաջնությունը անցկացնելու համար: Ճապոնիայի 15 դրխ քաղաքների արդեն հայտարարել են, որ մեծ ցանկություն ունեն իրենց մոտ տեսնել մոլորակի ֆուտբոլային լավագույն հավաքականներին: Նրանք զոլավոր համար հատկացրել են ավելի քան 220 միլիոն դոլար: Կառչի են բերվում մարզադաշտերը, ծրագրում են կառուցել նոր մարզադաշտեր: Պետք է ենթադրել, որ ճապոնացիները կկարողանան համոզել ՖԻՖԱ-ի ղեկավարությանը իրենց վստահել մրցումների կազմակերպումը, որը իր հերթին նոր խթան կհանդիսանա Ճապոնիայում եւ ասիական այլ երկրներում ֆուտբոլային ողջ ենթակառուցվածքի զարգացման համար: Սա առաջին փաստարկն է հօգուտ այն կարծիքի, թե Ասիան իրեն փայլուն ձեւով կդրսեւորի առաջիկա մրցումներում: Երկրորդը սերտորեն կապված է առաջինի հետ: Այսօր ասիական երջանը եւ նրա արեւելյան ու հարավարեւելյան մասերն առավել դինամիկ են զարգանում: Այստեղ երջանառության մեջ գտնվող նոր խոշոր կապիտալները սկսում են թափանցել նաեւ սպորտի, եւ այդ թվում՝ ֆուտբոլի մեջ: Այսպես օրինակ, ճապոնական առաջատար խոշոր համանավորներից մեկը «Սանտորին», անցյալ տարի իր թիմին հատկացրել էր 4.5 միլիոն դոլար:

Հարուստ լիգա՝ նշանակում է բարձր հոնորարներ: Իրենց երկրներում բնակչության աղաղակող եկեղեցին են դառնում ոչ միայն ճապոնական, այլ նաեւ հոնկոնգյան, հարավկորեական, մալայզիական ֆուտբոլիստները: Առաջնակարգ փողեր են ստանում նաեւ Պարսից ծոցի երկրների մարզիկները եւ մարզիչները: Քուվեյթի ազգային հավաքականի հետ աշխատող Վալերի Լոբանովսկու ամսական ստանում է 24 հազար դոլար:

Երբեք եւ ոչ մի տեղ միայն նյութական խթանումը չի երաշխավորել մեծ հաղթանակներ սպորտում: Սակայն միեւնույն ժամանակ այսօր գործնականում անհնարին է հաջողության հասնել առանց ֆինանսական հիմքի, առանց բարձր աշխատավարձի եւ մրցանակների:

Կա մի փաստարկ եւս՝ ֆուտբոլային պրոֆեսիոնալ թիմեր գոյություն ունեն Ասիայի 5 պետություններում: Դրանք են Հարավային Կորեան, Սաուդյան Արաբիան, ինչպես նաեւ Ճապոնիան, Մալայզիան եւ Հոնկոնգը: Ամենաինդիվիդուալիստ թիմը ճապոնականն է, որն էլ իրեն թույլ է տալիս հրավիրել համաշխարհային ֆուտբոլի աստղերին: Բրազիլացի Զիկոյի, գերմանացի Լիտբարսկիի, անգլիացի Լինեկերի, բելգիացի Ակեյնիկոֆի անունները հանդիսատեսներին մագնիսի պես են ձգում: Հենց առաջին մրցաշրջանում վաճառվել էր 4 միլիոն տոմս: Լիգայի նախագահ Կավաբուչի Սաբուրոն վստահ է, որ 10 տարուց հետո ֆուտբոլը երկրում կդառնա սպորտի ամենահանրաճանաչ ձեւը, դուրս մղելով նույնիսկ բեյսբոլը, որով ճապոնացիներին «վարակեցին» ամերիկացիները: Ասիական ֆուտբոլիստները խաղալով եվրոպական եւ հարավամերիկյան հայտնի վարպետների կողքին, հագվագյուտ հնարավորություն են ստանում յուրացնել խաղի բոլոր նրբությունները: Եւ բացառված չէ, որ այսօր «Բարսելոնում», «Միլանում» կամ «Բավարիայում» փայլող խաղացողները կհայտնվեն, օրինակ, Մալայզիայի ամենահեռավոր, սենսացիոն «վագրերի» մարզադաշտերում:

Սակայն այս ամենը անհնարին կլիներ, երբ ֆուտբոլի շուրջը չստեղծվեր իրոք համաժողովրդական սիրո մթնոլորտ: Աշխարհի առաջնությունը ցույց տվեց, որ կաշվե գնդակը գերել է Ասիայի տասնյակ միլիոնավոր բնակիչների սրտերը: Չնայած օվկիանոսի մյուս կողմից ուղիղ հաղորդումները սկսվում էին, ինչպես կանոն, կեսգիշերից անց, սակայն մեկ ամիս անընդհատ հսկայական երջանը հեռուստաէկրանին կառչած էր ողջ գիշեր: Այդ նույն Մալայզիայում ֆուտբոլի «սիրուց» աշխատանքի արտադրողականությունը նվազեց 20 տոկոսով: Հոնկոնգում կառավարությունը դիմել էր մի խնդրանքով՝ ֆուտբոլի խաղերի ժամանակ ձեռնպահ մնալ այն աշխատանքներից, որոնք կապված են աշխատողների կյանքի եւ առողջության հետ, վերջիններս այդ օրերին մեքենայի նման էին: Թաիլանդում դեսպանական եւ մասնավոր բոլոր ռադիո եւ հեռուստաընկերությունները ԱՄՆ էին գործուղել իրենց թղթակիցներին, իսկ բանկոկյան ընդդիմությունը նույնիսկ հրաժարվեց իր մտադրությունից խորհրդարանի ճնշմամբ՝ մտցնել կառավարությանը անվստահության հարցը, հաշվի առնելով այն մտքի հետ, որ մինչեւ հուլիսի 18-ը մտնում հավանելը անհնարին կլինի:

Ֆուտբոլը Ասիայում ակնհայտորեն ավելացնում է իր երկրպագուների թիվը: Եւ վստահորեն կարելի է ենթադրել, որ 8 տարի անց ցանկացած հավաքական թիմ, խաղալով Չինաստանի կամ Քուվեյթի, Մալայզիայի կամ Թաիլանդի հետ, պատշաճ հարգանքով կվերաբերվի իր մրցակցին:

ՏՈՆԱՀԱՆԴԵՍ

«Արարատ-73»-ը Դոնի Ռոստովի հոբելյանին

Դոնի Ռոստովում, քաղաքի 245-ամյակի առթիվ, տեղի ունեցավ մարզամշակութային մեծ տոնախմբություն, որին մասնակցեց եւ մեր ազգային արվեստը ներկայացրեց տեղի հայ համայնքը: Մարզական միջոցառումների ծրագրում տեղ էր գտել նաեւ ֆուտբոլի մրցաշարը: Հրավիրված թիմերի թվում էին Երեւանի «Արարատ-73»-ի եւ Թբիլիսիի «Դինամոյի» վետերանները: Հայ ֆուտբոլիստները նախ մրցեցին տեղի «Ռոստսելմաշի» հետ: Խաղն անցավ համառ պայքարում եւ ավարտվեց ոչ-ոքի՝ 1:1: Երեւանցիներից գնդակը խփեց Ալեքսանդր Կովալենկոն: Հաղթողին որոշելու համար հարկ եղավ նշանակել 11 մետրանոց հարվածներ: Արարատցիներն անվրեպ էին բոլոր 5 փորձերում, դաշտի տերերն խայտռին մեկով դարձավ: «Արարատ-73»-ը դուրս եկավ եզրափակիչ, որտեղ հանդիպեց Ռոստով քաղաքի հավաքականի հետ, որը 4:0 հաշվով պարտության էր մատնել Թբիլիսիի դինամոյականներին: Եվ կրկին դաշտում ծավալվեց անհաշտ մրցակցություն: Հիմնական ժամանակում ոչ մի գոլ չգրանցվեց: 11 մետրանոց հարվածների արդյունքում մեր թիմը զիջեց 3:4 հաշվով: Արարատցիներին որպես պարգեւ հանձնվեց 200 հազարական ռուբլի, իսկ թիմի ավագ Հովհաննես Զանազանյանը, որը ճանաչվեց մրցաշարի լավագույն խաղացող, դեկտեմբերին հնարավորություն կստանա տուրիստական 10-օրյա անվճար ուղեւորություն կատարել ԱՄՆ:

ՖՐԱՆՍԻԱ

«Վալանսը» պատրաստվում է ընդունել «Օլիմպիկին»

Ֆրանսիայի ֆուտբոլի երկրորդ դիվիզիոնի առաջնության 10-րդ տուրում Վալանսի ASOAV հայկական թիմը արտագնա խաղում 1-1 հաշվով ավարտեց հանդիպումը Լը Սան քաղաքի համանուն թիմի հետ: Հյուրերը վերջին րոպեին խփեցին պատասխան գնդակը, փրկելով խաղը: Վալանսի թիմը 10 խաղից հետո 13 միավորով (2 հաղթանակ, 7 ոչ-ոքի, 1 պարտություն, գնդակները՝ 10-9) զբաղեցնում է 11-րդ տեղը: Այս հանդիպմանը երեք հայ ֆուտբոլիստներից մասնակցում էր միայն դարպասապահ Վինսան Յազմաջյանը: Միշել Թերզյանը եւ Արթուր Դեմիրճյանը, ցավոք, վնասվածքներ ունեն: Հերթական տուրում Վալանսի ASOAV-ը սեփական հարկի տակ ընդունելու է եվրոպական երկրների անցյալ տարվա չեմպիոնների գավաթակիր Մարսելի «Օլիմպիկին», որին «Վալանսի» թիմի հետ ծագած սկանդալից հետո զրկել էին առաջին դիվիզիոնի մրցաշարից եւ հիմա հանդես է գալիս երկրորդ դիվիզիոնի առաջնությունում եւ 10 խաղից հետո 22 միավորով միանձնյա գլխավորում է մրցաշարային աղյուսակը (Ֆրանսիայի առաջնությունում այս տարվանից հաղթանակի համար տրվում է 3 միավոր):

Վալանսում մեծ անհամբերությամբ են սպասում ASOAV - «Օլիմպիկ» խաղին: Ըստ Վալանսի ակումբի ղեկավարների, քաղաքային «Պոմպիդու» մարզադաշտում խաղի օրը ազատ տեղ չի լինի: 17 հազար տոմսերից 15 հազարն արդեն իրացվել է:

Գ. Ա.

ԱՍՏՂԵՐԻ ՈՒՂԻՆ

Աստղերի կյանքն էլ մի բան չի

Կատարինա Վիտտի «Գաղտնի ծրարները»

ԳՐԻԳՈՐ ԱՂԻՐԶԱՅԱՆ,
Վալանս, Ֆրանսիա

Վերջերս հրատարակված «Գաղտնի ծրարներ» գրքում հանրահայտ գեղասահորդուհի Կատարինա Վիտտը պատմում է իր կյանքի մասին: Շնորհիվ Արեւելյան Գերմանիայի կործանման, Կատարինա Վիտտը ծեռք բերեց Արեւելյան Գերմանիայի գաղտնի ոստիկանության՝ Stassi-ի գաղտնի ծրարների արխիվները: Ըստ տեղեկությունների, Արեւելյան Գերմանիայի չխրախուսակ գաղտնի ոստիկանությունը Կատարինա Վիտտին սկսել էր հսկել, երբ նա դեռ 7 տարեկան էր: Stassi-ն որպես գործակալներ օգտագործում էր Կատարինա Վիտտի հարեւաններին, նրա անձնական կյանքի մասին տեղեկություններ քաղելու համար: Stassi-ն տեղեկություններ էր հավաքել Կատարինա Վիտտի նույնիսկ սեռական հարաբերությունների մասին, կազմելով արխիվային փաստաթղթեր: Կատարինա Վիտտը ծեռք բերեց Արեւելյան Գերմանիայի գաղտնի ոստիկանության բոլոր տեղեկությունները իր մասին, որոնք կազմում էին 3000 էջ եւ հավաքվել էին մի հատ ծրարում: «Շատ տեղեկություններ ես վաղուց մոռացել էի», ասում է Կատարինա Վիտտը՝ կարդալով իր մասին գրված ոստիկանական լուրերը: Կատարինա Վիտտը իր մասին 3000 էջերը կարդալով այսօր զարմանում եւ տխրում, որ ապրել է Արեւելյան Գերմանիայի պես բանտային մի երկրում, որի սահմանները միայն նոր են բացվել: Նա արխիվային գաղտնի ծրարի նյութերից իմացավ բոլոր նրանց անունները, որոնք համագործակցել են Stassi-ի հետ՝ իր մասին գաղտնիքներ հավաքելով: Մի «բարեկամ», հրահանգ ստանալով Stassi-ից, Կատարինա Վիտտի եւ վերջինիս զուգընկեր Ինգո Շտայնի միջեւ խնդիրներ մեջտեղ բերեց, որպեսզի այս սիրահարները բաժանվեն: Stassi-ն չէր ուզում, որ Արեւելյան Գերմանիայի ամենասիրված ու

ամենահայտնի դեմքերից մեկը, որի ոսկե մեդալները խորհրդանշում էին Արեւելյան Գերմանիայի կառավարության հաջողությունները, սիրային կապի պատճառով հրաժարվի սպորտից: Արեւելյան Գերմանիայում օլիմպիական կրկնակի չեմպիոնուհի Կատարինա Վիտտին շատերը նախանձում էին որպես հարուստ մարզիկի, իսկ լրագրողներին հետաքրքրում էին Կատարինա Վիտտի ոչ այնքան մարզական արդյունքները, որքան անձնական կյանքը, բազմաթիվ սիրահարներով: Նախկին Արեւելյան Գերմանիայի թիվ 1 աղջիկը այսօր «Գաղտնի ծրարներ» գրքում պատմում է իր կյանքի շուրջը ստեղծված բոլոր զրպարտությունները:

Բաժինը վարում է
ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՅԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ
ՅՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

A STYLE

ORIGINAL DESIGN

ՕԳՏՎԵՔ ՄԵՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ՄԵՆՔ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆՔ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԵԼ

Մեր հասցեն՝ Երեւան, Հանրապետության 47,
Հեռախոս՝ 581841

Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Է. Ե. Գասպարյանը ստանձնում է մանկական հիվանդությունների եւ միզասեռական ուղիների բորբոքումներ ունեցող հիվանդներին, որ նրանց ընդունելությունը այսուհետեւ կկատարվի նոր հասցեով. մետրոյի կանգառ «Բարեկամություն», Գորկու փողոց 14 ա շենք, բն. 26 (Կոմիտասի 19 շենքի հարեւանությամբ): Օրերը՝ երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ ժ. 16-19, կիրակի ժ. 11-14: Զանգահարել՝ 23-76-67, 25-50-05

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Երեւանի կենտրոնում հարմարավետ բնակարանների, օֆիսների, ավտոտնակների կառուցման եւ ձեռքբերման համար բոլոր ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց (նաեւ արտասահմանյան խաղափացիներին) իր փոխշահավետ համագործակցությունն է առաջարկում «Մահ» ՓԲԸ-ն:
Հասցեն՝ Արշակունյաց 3:
Հեռախոսներ՝ 522-779, 589-021, 581-672

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վաճառվում է երկհարկանի սեփական առանձնատուն, 200 քմ բնակելի տարածքով, 100 քմ հողամասով, ննջուղով:
Հասցեն՝ Ներքին Շենգավիթ, 6-րդ, 44 տուն
Հեռախոս՝ 48-52-27:
Գտնվում է մետրոյի «Շենգավիթ» կայարանից 300 մետր հեռավորության վրա:

«ԵՎԱ»

ուսումնական կենտրոնը հրավիրում է Ձեզ

Սովորելու 1-3-ամսյա դասընթացներում հետեւյալ մասնագիտությունների գծով.

- օպերատորական գործ, ծրագրային փաթեթների եւ ծրագրավորման լեզուների ուսուցում IBM PC համակարգիչների վրա
- անգլերեն լեզու սկսնակների համար Communicative course in English, Learning American English, The Cambridge English course (2 ցիկլով), ամերիկյան ուսումնական հաստատություններ ընդունվողների համար TOEFL
- բանկային գործ
- հաշվապահություն եւ համակարգիչների կիրառումը հաշվապահության մեջ
- կոսմետիկա եւ էսթետիկա
- մերսում (մասսաժ)

Դասընթացներն ավարտողներին տրվում են վկայականներ (սերտիֆիկատ) հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն լեզուներով: Մենք երաշխավորում ենք ոչ միայն ուսուցման բարձր մակարդակ, այլեւ հարմարավետ դասասենյակներ քաղաքի կենտրոնում: Ընդունում ենք ամեն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժամը 11-ից 16-ը:

Հասցեն՝ Մարյան 4
(Մարյանի տուն-թանգարանի դիմաց)
Հեռախոս 58-21-22

«ԿՈԲՐԱ»

ընկերությունը

պատրաստ է գնել ապարիկ վճարման եղանակով

▬ ամեն ամբերք
▬ կահույք
▬ այլ ապրանքներ

Ապրանքը ստանալուց հետո ընկերությունը կվճարի համաձայնեցված գնից ավելի

10 % 15 օր հետո վճարելու դեպքում
15 % 1 ամիս հետո վճարելու դեպքում
30 % 2 ամիս հետո վճարելու դեպքում

Վճարումները կկատարվեն ցանկացած եղանակով:
Արժեզրկումից խուսափելու համար հաշվարկները կկատարվեն ամերիկյան դոլարի փոխարժեքով:

Ինֆորմացիոն բաժին՝ 22-81-86, 22-32-79
Հասցեն՝ Բաղրամյան 30

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՀԻՄՆԱԴՐՎԱԾ «ՁԱՐԿԵՐԱԿ» շաբաթաթերթը (գրանցման թիվ 382) հայտարարում է լրագրողների եւ գեղարվեստական խմբագրի մրցույթ:
Հաղթողները աշխատանքի կընդունվեն խմբագրությունում:

Հասցեն Վարդանանց 13
(Կինոյի տան հարեւանությամբ)
երկրորդ հարկ.
հեռ. 570268, 570772

ՄԻ՛ ԴԱՐՁԵՔ ՌԵԺԻՄԻ ԳԵՐԻՆ ԿԵՐԱԿՐԵ՛Ք ՀԱՃԱԽ

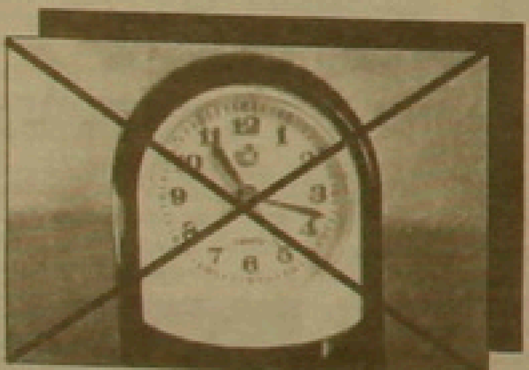

Կրծքով հաջողությամբ կերակրելու համար հետեւեք երեխայի պահանջներին, ո՛չ թե ժամացույցին: Թույլ տվեք փոքրիկին սնվել, երբ նա սոված է, եւ՛ օրվա ընթացքում եւ թե գիշերը:
Կերակրե՛ք հաճախ: Հաճախակի կերակրելը կշտացնի կաթի քանակը: Այն կավելանա երեխայի պահանջին համապատասխան:

Հետեւե՛ք ցուցումներին՝ կհասնեք հաջողության

Հիվանդանոցում երեխային միշտ ձեր սենյակում պահեք: Այսպիսով կարող եք հաճախ կերակրել թե՛ ցերեկը եւ թե՛ գիշերը:

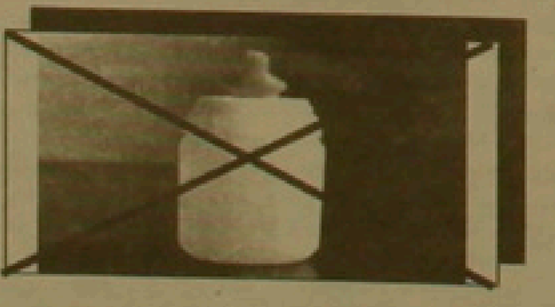

Ոչ կաթ, ո՛չ ջուր, ո՛չ թեյ, ո՛չ հյութ: Ոչինչ հարկավոր չէ, բացի մայրական կաթից առաջին 4-ից 6 ամսում:

Կերակրեք միա՛յն ու միայն կրծքով 4-ից 6 ամիս:

Մայրական կաթ: Սա միակ սնունդն է, որն անհրաժեշտ է երեխային կյանքի առաջին 4-ից 6 ամսում: Այն փոքրիկին կպաշտպանի վարակիչներից:

Մի՛ մտահոգվեք կաթի քանակի ու որակի համար:

Մի՛ մտահոգվեք, որ աղքատիկ սնունդը կվնասի ձեր կաթնատվությանը: Նույնիսկ քիչ սնվելով դուք երեխային կպահովեք բավարար սննդարար կաթով:

Կրծքով կերակրելու նոր ցուցումների գրքույկը ձեռք բերելու համար դիմեք ձեր շրջանի պոլիկլինիկա

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. Պատվեր 1856 Տպաքանակը՝ 5000 Ստորագրված է տպագրության՝ 30. 09. 1994 Գինը՝ 10 դրամ

digitised by A.R.A.R.@